

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Dobrovolně bezdětná partnerství

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

SOCIÁLNÍ POLITIKA A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Autor: Veronika Jirsová

Vedoucí práce: PhDr. Martina Hrušková, Ph.D.

České Budějovice 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem Dobrovolně bezdětná partnerství jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2017

.....

Veronika Jirsová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Evě Suchanové, Ph.D. a PhDr. Martině Hruškové, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této bakalářské práce.

Dobrovolně bezdětná partnerství

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá dobrovolnou bezdětností a názorem sociálních pracovníků na danou problematiku. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a empirickou. V teoretické části se zabývám názorem české populace na dobrovolnou bezdětnost, vývojem bezdětnosti na našem území, konkrétními důvody, které bezdětní jedinci uvádí jako příčinu svého rozhodnutí a poradenským procesem, při kterém bezdětný pár přichází do kontaktu se sociálním pracovníkem. Hlavním cílem práce bylo zmapovat pohledy sociálních pracovníků na dobrovolnou bezdětnost a hlavně na důvody, které podle nich jedince k takovému rozhodnutí vedou. S ohledem na to byly stanoveny dvě výzkumné otázky, které mají za úkol určit jak velký vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti má v současné době pracovní postavení a životní styl člověka očima sociálních pracovníků. Pro splnění stanoveného cíle, byla použita kvalitativní výzkumná strategie a metoda strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Jako výzkumný soubor byly zvoleny sociální pracovnice z odboru sociálně právní ochrany dětí. Rozhovory byly pomocí metody trsů rozčleněny na konkrétní tematické okruhy a ty byly dále analyzovány. Tato práce může sloužit jako podkladový materiál pro odborníky v této oblasti, protože specifikuje názor na dobrovolnou bezdětnost homogenní skupiny a nikoli celé společnosti, jak je tomu v jiné dostupné literatuře. Podle sociálních pracovníků má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti pracovní postavení i životní styl velký vliv. Dobrovolnou bezdětnost vnímají jako jev, který se v současné moderní době vyskytuje více než v dobách minulých.

Klíčová slova

dobrovolná bezdětnost; gender; poradenství; rodina; životní styl

Childfree couples by choice

Abstract

This bachelor thesis deals with the topic of families childless by choice and the social workers' opinion on that topic. The thesis is divided into two parts - the theoretical part and the research. The theoretical part deals with: a general opinion on families childless by choice, the progress of childlessness in the Czech Republic, particular reasons to stay childless stated by couples childless by choice and a consulting process in which a childless couple encounters the social worker. The aim of this thesis is to chart the social workers' perspective on childlessness by choice, moreover, the reasons leading to such a choice. Regarding above mentioned, two research questions were set. Their goal is to determine the amount of lifestyle and professional career's influence on the decision to stay childless from the point of view of social workers. A qualitative research strategy and a method of structured interview with open questions were used in order to achieve the set goal. Social and legal protection of children bureau workers were chosen as respondents. The interviews were divided into particular topic categories using the cluster method. Then they were further analysed. This thesis may serve as a source material to researchers in this field. Mostly because it thoroughly specifies the opinion on childlessness by choice of a homogenous group rather than general public as in other sources. According to the social workers, lifestyle and professional status have a major influence on the decision to stay childless. They perceive childlessness as a phenomenon that occurs in contemporary society more than it used to in the past.

Key words

childlessness by choice; gender; consulting; family; lifestyle

Obsah

Úvod.....	8
1 Teoretická část	9
1.1 Pohled české společnosti na bezdětnost.....	9
1.2 Vývoj bezdětnosti v České republice	15
1.3 Příčiny dobrovolné bezdětnosti.....	17
1.3.1 Populační důvody	17
1.3.2 Osobní vývoj a prostor.....	18
1.3.3 Životní styl.....	21
1.3.4 Nedostatek touhy mít dítě	22
1.3.5 Filozofické důvody	24
1.3.6 Zdravotní důvody.....	24
1.4 Bezdětný pár v poradenském procesu se sociálním pracovníkem	27
1.4.1 Poradenský proces	27
1.4.2 Řešení a možné psychologické techniky vyrovnání se s krizí v manželství	29
1.4.3 Hodnotový systém ve vztahu	30
2 Cíl práce a výzkumné otázky	32
2.1 Cíl práce	32
2.2 Výzkumné otázky.....	32
3 Metodika	33
3.1 Strategie, metoda, technika	33
3.2 Realizace výzkumu	34
3.3 Výzkumný soubor	34
3.4 Zpracování a analýza dat.....	35
4 Výsledky	36
5 Diskuse.....	44

6	Závěr	48
7	Seznam literatury a zdrojů	50
8	Seznam příloh a obrázků.....	54
8.1	Seznam příloh.....	54
8.2	Seznam obrázků	54
9	Seznam zkratk	55
10	Přílohy.....	56
10.1	Příloha č. 1 – Informovaný souhlas	56
10.2	Příloha č. 2 – Otázky kladené účastníkům výzkumu	57
10.3	Příloha č. 3 – Přepis rozhovorů s komunikačními partnerkami	59

Úvod

Dobrovolná bezdětnost je v současné době stále častěji diskutovaným tématem. Na jedné straně slýcháme zprávy o nízké porodnosti a stárnutí naší populace a na straně druhé stojí lidé, kteří se rozhodli, že i přes veškerý tlak ze strany společnosti, mít své děti nikdy nebudou.

Pokud někdo nemůže mít děti ze zdravotních důvodů, ale děti by mít chtěl, je ostatními přijímán se soucitem a porozuměním. Jak je tomu ale u lidí, kteří se takto rozhodnou dobrovolně? V takovém případě se s pochopením od ostatních setkávají jen zřídka. Ačkoli se postoje k dobrovolně bezdětným umírňují, pro většinu české populace je tato volba stále nepřijatelná.

Z historického hlediska dobrovolná bezdětnost na našem území není novým jevem. V současnosti je ale více spojována se vzděláním a pracovním zařazením žen. I proto se budu snažit v práci nashromáždit a popsat všechny důvody, které jedince k takovému rozhodnutí vedou a poukázat na to, že téma dobrovolné bezdětnosti není zdaleka tak jednotvárné, jak je mnohdy prezentováno.

Na dobrovolně bezdětné je mnohdy nazíráno jako na sobce a necity. Možná málokdo si uvědomí, jak těžké je žít s takovým označením a že tato životní strategie může přinést i problémy v partnerském vztahu, pokud se s ní neztotožňují oba partneři. V tomto případě se také dobrovolně bezdětní mohou střetnout se sociálními pracovníky při poradenském procesu. I z tohoto důvodu mě, jako studentku oboru Sociální práce ve veřejné správě, zajímá názor sociálních pracovníků, kterým se budu zabývat v empirické části své práce.

1 Teoretická část

1.1 Pohled české společnosti na bezdětnost

Tématem této kapitoly je názor české společnosti na dobrovolně bezdětná partnerství. Názor české společnosti je rozebrán na základě výsledků studií Akademie věd České republiky a analýz médií.

Výskyt dobrovolně bezdětných partnerství v českém prostředí je projevem toho, že rodičovství se pomalu stává nesamozřejmou součástí dospělých biografí mužů i žen. (Hašková a Pomahačová, 2006). Ovšem tato dobrovolně bezdětná partnerství jsou považována za nerovnocenná k partnerstvím s dětmi (Hašková, 2009). Volba bezdětnosti je pro českou společnost nepřijatelná, neboť rodičovství je stále považováno za základní komponent identity dospělého člověka. (Hašková, 2009).

Na bezdětnost lze nahlížet jednak z biologického hlediska, ale taktéž ze sociálního hlediska (Hašková, 2009). V této souvislosti se bezdětní člení do několika kategorií:

- zvoleně bezdětní,
- ne/dobrovolně bezdětní,
- odkládající rodičovství,
- trvale odkládající rodičovství,
- neplodní,
- tradiční – přechodový – transformativní typ bezdětných žen (Hašková, 2009).

Bezdětnost se může vyskytnout u mužů i žen různých věkových kategorií, a může být dána biologickými příčinami, ale taktéž může být dobrovolnou životní strategií, která je tématem této práce. Zde lze podotknout, že v případě dobrovolné bezdětnosti se ovšem hovoří o formě konečné bezdětnosti až mezi 45. – 50. rokem věku muže nebo ženy (Hašková, 2009). Společnost přitom kritizuje nejenom konečnou bezdětnost, ale i bezdětnost mladších partnerů, kteří si ji zvolili jako svoji životní filozofii, i když si v některých případech nakonec děti pořídí, a pouze odkládají jejich početí do pozdějšího věku (Hašková, 2009). Trend prodlužování období bezdětnosti není v české společnosti ničím novým. I přesto je tento trend u české veřejnosti velmi kontroverzní, stejně jako bezdětnost partnerů okolo 30. roku věku a výše, kde společnost předpokládá,

že páry by v tomto věku již měli mít otázku rodičovství vyřešenou a měli by začít zakládat rodiny (Hašková, 2009).

Dobrovolná bezdětnost je více patrná u vysokoškolsky vzdělaných žen, nežli u žen se středním vzděláním, a u nesezdaných soužití (Hašková, 2009). Například ve věku mezi 25. až 29. rokem je bezdětná každá pátá vysokoškolačka a pouze 8% všech žen se středním vzděláním (Hašková, 2009). Trend růstu dobrovolné bezdětnosti lze spatřovat od roku 1991, resp. po ukončení událostí před rokem 1989, které výrazně ovlivnily sociální, ekonomický, kulturní a demografický vývoj české společnosti (Hašková, 2009). *Zatímco na přelomu 19. a 20. století bylo naprosto běžné nemít děti, a to kvůli nezaměstnanosti a špatným sociálním podmínkám, za socialismu bylo bezdětných celkově jen asi šest procent žen. V minulém režimu byl totiž sňatek a zplození potomků v podstatě jedinou možností seberealizace. Žádná jiná „kariéra“ nepřicházela v úvahu. Svobodných tenkrát zůstávalo jen pár, děti nemělo jen mizivé procento lidí. Pokud tedy dnes přibývá svobodných i bezdětných, je to i tím, že cesta k seberealizaci jiným způsobem než založením rodiny je najednou volná* (Benešovská, © 2009). V dnešní době existuje celá řada možností seberealizace, které dobrovolně bezdětní preferují více než stát se rodiči. Tento přístup česká společnost ovšem označuje za sobecký. Tedy pokud se žena rozhodne budovat kariéru a nemít děti, eventuálně si po 40. roku věku nějaké adoptuje, tak je podle názorů veřejnosti sobecká.

Po roce 1991 tedy začalo docházet k nárůstu počtu dobrovolně bezdětných partnerství, ale také k nárůstu počtu bezdětných partnerů žijících v manželství, i když na celkovém podílu stále převládají bezdětní žijící v nesezdaném soužití, jak je vidět v rámci tabulky 1 (Hašková, 2009). Rozhodnutím nemít děti totiž partneři nemusí rezignovat na manželský život, a proto narůstá i počet manželských párů, kteří volí dobrovolnou bezdětnost.

Tabulka 1: Podíl bezdětných žen ve věku 22 – 34 let podle věku a rodinného stavu v roce 1991 a 2001 (údaje jsou uvedeny v procentech)

Věk	Svobodné		Vdané		Rozvedené		Faktická manželství	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001
22	91,9	91,8	22,0	32,7	21,5	30,6	43,8	59,4
24	87,3	87,6	14,2	26,6	17,1	24,7	31,4	53,3
26	83,0	80,8	8,9	17,2	12,6	17,7	23,6	40,7
28	78,4	72,5	5,6	10,3	9,1	12,1	16,2	25,7
30	75,8	66,7	4,1	5,9	8,5	8,4	12,6	17,2
32	73,6	62,7	3,4	3,8	7,1	6,5	10,6	12,2
34	71,7	89,4	2,7	2,7	6,1	4,8	8,9	9,7

(Hašková, 2009, s. 72. Vlastní úprava)

Z důvodu nárůstu dobrovolné bezdětnosti, a to nejenom v české společnosti, dochází k otevírání tohoto tématu, k mnoha otázkám a debatám nad různými úhly pohledů (Hašková a Pomahačová, 2006). Nejvíce debat vedou online poradny, blogy nebo příspěvky vybraných časopisů. *Řada příspěvků je připravována redakcemi ve spolupráci s odborníky, kteří v rámci analytických a informativních článků dostávají prostor se k nastoleným otázkám vyjádřit, a kteří též konzultují problémy spadající do jejich odborné kompetence v poradnách časopisů. V publikovaných výpovědích čtenářek se zrcadlí zejména nastíněná neslučitelnost profesní a mateřské role: na jedné straně zde poznáváme životní příběhy žen, jež se musely (na čas) vzdát své dobře se vyvíjející kariéry kvůli touze mít děti (a které nelitují), na straně druhé motivaci úspěšných žen, které ještě svou kariéru nechtějí přerušit, a proto své mateřství oddalují* (Hašková a Pomahačová, 2006, s. 42). Zejména z důvodu, že hlavním motivem dobrovolné bezdětnosti je neslučitelnost mateřství a pracovního života, jsou tyto ženy označovány společností za sobecké. Za sobecké jsou označováni i muži, kteří se rozhodli nemít děti, přičemž jejich nejčastějším motivem vedoucím k rozhodnutí bezdětnosti je strach z narušení harmonického vztahu. Tuto skutečnost potvrzují i výsledky studie o Rodičovství a bezdětnosti ve vybraných časopisech pro ženy a pro muže. *Na jiném místě,*

tam, kde se setkáváme s fungujícím, harmonickým vztahem, jsou otevírány otázky, zdali právě příchod dítěte partnerskou spokojenost, vztah mezi mužem a ženou zásadně nenařuší. Tuto tendenci neintencionálně podporují i výroky žen, které se programově rozhodly zůstat bezdětné, resp. citace mužů, kteří odmítají přání své partnerky, aby se stali otcem jejího dítěte (Hašková a Pomahačová, 2006, s. 41).

Česká veřejnost se tedy k dobrovolné bezdětnosti staví spíše negativně, což může být opravdu dáno historickým vývojem pojetí rodiny a rodičovství. Ještě do roku 1989, jak již bylo naznačováno, bylo rodičovství tou nejpřirozenější věcí na světě (Možný, 2008). Dnes ovšem soudobá sociologie rodiny i česká veřejnost stojí před vysvětlením nesamozřejmosti rodičovství, neboť mateřství se pro velkou část žen změnilo z jejich přirozeného údělu v akt vědomé volby (Možný, 2008). Dobrovolně bezdětná partnerství nepovažují rodičovství za povinnost. A právě v tomto kontextu dobrovolné bezdětnosti proti sobě stojí dva protipóly, neboť mnoho bezdětných párů, které se rozhodli, že nechtějí mít děti, se cítí souzeni, nebo odcizeni od ostatních členů společnosti:

- dobrovolně bezdětná partnerství, která nepovažují rodičovství za povinnost,
- ta část české společnosti, která považuje rodičovství za povinnost (Harvey, 2008).

Ta část populace, která považuje rodičovství za povinnost, tvoří méně jak 50%, i když před rokem 1991 to bylo přes 53% veřejnosti (Hašková, 2009). S tvrzením, že žena musí mít dítě, aby se naplnilo její poslání v české populaci, souhlasí po roce 1989 čím dál méně lidí, jak je vidět v rámci tabulky 2 (Hašková, 2009).

Tabulka 2: Vývoj považování rodičovství za povinnost v české populaci mezi lety 1991 a 1999 (údaje jsou uvedeny v procentech)

Věk respondentů	1991	1999
18 – 25	53	33
26 - 33	65	31
34 – 41	66	38
42 - 49	67	45

(Hašková, 2009, s. 113. Vlastní úprava.)

Přes 60% české veřejnosti považuje dítě za náplň života (Hašková, 2009). Ovšem s tvrzením, že život bez dětí je prázdným životem, česká společnost souhlasí méně (tzn. pouze 50% veřejnosti), (Hašková, 2009). Veřejnost tedy pomalu začíná zohledňovat potřebu jiné seberealizace než té rodinné, a je při tomto hodnocení zdrženlivější. Na druhou stranu úspěch se u žen stále přepočítává na rodinu, nikoliv na kariéru. Tak například u mužů je podle české veřejnosti nejdůležitějším úspěchem postavení na trhu práce a dosažení významného pracovního místa, kdežto ženský úspěch se bez harmonické rodiny nemůže ani hodnotit (Hašková, 2009).

Současný vývoj nárůstu dobrovolně bezdětných partnerství je v souvislosti s trendem nízké plodnosti považován v dnešní společnosti za vážný společenský a politický problém. Česká společnost taktéž pohlíží na bezdětnost ponejvíce z pohledu žen, nikoliv z pohledu mužů, neboť u mužů má rodičovství menší význam nežli u žen (Hašková, 2009). *Z tohoto uvedeného plyne, že i když dochází v české společnosti k oslabování ideového sepětí mezi mateřstvím a ženstvím, ženy kladou na rodičovství větší důraz než muži a také celá společnost (muži i ženy dohromady) připisuje větší důležitost mateřství pro ženy než otcovství pro muže* (Hašková, 2009, s. 113).

Veřejnost může o dané problematice získávat více informací i prostřednictvím dobrovolně bezdětných, kteří své názory prezentují zcela otevřeně pomocí svých sdružení.

V roce 1972 bezdětní aktivisté Ellen Peck a Shirley Radl založili Národní organizaci pro ne-rodiče (NON), první organizaci hájící práva dobrovolně bezdětných (Healey, © 2016). Hnutí NON se vyvinulo do profesionální aktivistické organizace, která poskytla propracovanou kritiku opomíjení bezdětných občanů, kteří byli často konfrontováni společností, která věřila, že reprodukce a rodičovství patří mezi hlavní rysy americké rodiny (Healey, © 2016). Díky působení NON se situace podařila zlepšit (Healey, © 2016). I když podle jiné americké studie jsou stále ženy, které děti mají a ženy, které by děti chtěly, ale nemohou, společností přijímány lépe než ženy dobrovolně bezdětné (Bays, © 2017).

V roce 1984 ve Vancouveru vznikla dobrovolnická nezisková organizace No Kidding!, jejímž zakladatelem byl Jerry Steinberg (NoKidding.net, © 2017). Své příznivce a členy mají po celém světě, včetně České republiky (NoKidding.net, © 2017). Pobočky zaklá-

dají sami členové a slouží jim jako místo, kde mohou sdílet své pocity a třeba také nalézt nové přátele se kterými mají hodně společného (NoKidding.net, © 2017).

Český klub No Kidding! založila v roce 2008 překladatelka Veronika, která se pro svůj počín nechala inspirovat návštěvou USA (Mitrofanová, © 2010). Sama zakladatelka Veronika (s přezdívkou Nika NoKidding) o svém klubu říká: „*Naprostá většina aktivních přispěvatelů děti nikdy mít nechce. Dále k nám chodí fencesitters, tedy lidé, které rodičovství sice vůbec neláká, ale ještě se zcela nerozhodli zůstat dobrovolně bezdětní a balancují tak mezi oběma možnostmi. A pak je tu skupinka našich příznivců, kteří sice sami děti mají, ale přiklánějí se k našim názorům, například je rozčilují cizí rozmazlené děti a takzvané zasloužilé matky a otcové, kteří si myslí, že rodičovství je nějaká zásluha a cítí se být nadřazení nad bezdětnými.*“ (Vajsejtlová, 2011) Dle facebookových stránek má klub v současnosti více než dvě stovky příznivců (Facebook No Kidding Czech, © 2017).

Na závěr lze říci, že i když je dobrovolná bezdětnost pro velkou část české společnosti nepřijatelná, tak narůstá tolerance k volbě celoživotní bezdětnosti (Hašková, 2009). Také je třeba říci, že i když demografové předpokládají nárůst dobrovolné bezdětnosti až na 15 – 20%, (Karásková, © 2007), tak *volba celoživotní bezdětnosti zůstává pro většinu mladé české populace nepřijatelná, pokud se nejedná o důvody zdravotní, církevního celibátu nebo důvody ekonomické. Mladí lidé jsou však více otevření i akceptaci bezdětnosti z důvodu upřednostnění práce, zálib a nezávislosti před rodičovstvím, a případně i odmítnutí rodičovství z důvodu nedůvěry ve vlastní rodičovské schopnosti. Přijatelnost ekonomických důvodů a upřednostnění práce je však tím, co rozlišuje mezi lidmi podle věku s ohledem na míru jejich akceptace volby bezdětnosti nejvíce* (Hašková, 2009, s. 117).

1.2 Vývoj bezdětnosti v České republice

U generací žen, které se narodily na přelomu 19. a 20. století byla konečná bezdětnost (neboli počet žen, které nikdy děti neměly) stanovena okolo 20 % (Hašková, 2009). Vliv, na takto vysokou bezdětnost u zmíněných generací, měla první světová válka a s ní spojená hospodářská krize ve 30. letech, dále pozdější vstup do manželství a také rozšiřující se povědomí o antikoncepčních metodách (Hašková, 2009).

V Evropě celkově došlo ke snížení procenta bezdětnosti až u generací, které byly v poválečném období babyboomu v reprodukčním věku (Hašková, 2009). Tato doba se také nazývá Zlatý věk manželství, přičemž v západní Evropě z žen narozených okolo roku 1940, zůstalo svobodných pouze 5 % z nich (Hašková, 2009).

U následující generace žen (narozené od 40. let 20. století do poloviny 60. let) se v Evropě míra bezdětnosti opět zvyšovala (Hašková, 2009). Oproti tomu v České republice platilo, že konečná míra bezdětnosti takto narozených žen nepřesáhla 7% (Hašková, 2009). Toto potvrzuje i následující tabulka 3:

Tabulka 3: Podíl bezdětných žen na celkovém počtu žen podle věku v ČR v letech 1950-2001 (údaje jsou uvedeny v procentech)

Věk ženy	Rok sčítání lidu, domů a bytů					
	1950	1961	1970	1980	1991	2001
35	16,1	12	7,3	6,2	6,2	6,4
40	16,6	11,7	7,5	5,6	5,4	5
50	20,3	16,8	11,1	7,2	6,7	4,3
60	19,3	21,4	16	10,6	8,7	4,7

(Hašková, 2009, s. 15. Vlastní úprava.)

V porovnání s ostatními Evropskými zeměmi dosahovala konečná bezdětnost v České republice nízkých hodnot po celé období socialismu (Hašková, 2006). Počet dětí, které se narodily mimo manželství, byl také nízký. Pohyboval se okolo 10% (Hašková, 2006). Toto období se celkově vyznačovalo nízkým věkem prvorodiček a také nízkou mírou soužití, která nebyla sezdaná (Hašková, 2006).

Po změně politického režimu byl ovšem zaznamenán nárůst narozených dětí mimo manželství a také počet bezdětných žen a mužů (Hašková, 2006). V tomto kontextu také byly zaznamenány rozdíly mezi východoevropskými a západoevropskými zeměmi. Například věk prvorodiček, který se na konci 80. let pohyboval mezi 19 – 23 lety ve vý-

chodní Evropě (až 60% žen) a v západoevropských zemích se pohyboval v rozpětí 25 – 26 let, přičemž mnoho žen se stalo matkami až po dosažení třicátého roku života (Hašková, 2006). Hašková dále uvádí, že *kromě toho, zatímco ve východoevropských zemích nedosahoval v polovině 80. let podíl svobodných bezdětných třicetiletých žen ani 10 %, v ostatních zemích Evropy se jejich podíl pohyboval mezi 10 - 18 %* (2006, s. 22).

Veškeré tyto jevy ovšem postupem času prošly změnou v 90. letech 20. století a tak se z východoevropského bloku, který se vyznačoval vysokou úhrnnou plodností v Evropě, stala oblast s jednou z nejnižších úhrnných plodností na světě (Hašková, 2006).

V roce 1996 klesla úhrnná plodnost v ČR pod 1,2 děti na jednu ženu, čímž jsme se zařadili mezi země s tzv. „lowest low fertility“ (Hašková, 2006, s. 23). Tento ukazatel, vzhledem k dnešnímu trendu odkládání rodičovství do pozdějšího věku, není zcela přesný a nelze tak s jistotou říci, jak se bude dále vyvíjet (Hašková, 2006). Není možné přesně odhadnout, kolik párů odkládajících rodičovství ho v budoucnu skutečně zrealizuje a pokud ano, kolik dětí budou mít (Hašková, 2006).

Většina mladých bezdětných českých mužů i žen sice plánuje v budoucnu založit rodinu, a to sice rodinu se dvěma dětmi, relativně vysoký podíl v současné době stále ještě svobodných a bezdětných třicátnic a třicátníků však svědčí o masovém odkládání rodičovství do pozdějšího věku, které vede české demograf(k)y a sociální vědce/vědkyně k závěru, že se ČR připojí v podílu celoživotně bezdětných k hodnotám typickým pro západní a severní Evropu, tzn. 10 – 20 % celoživotně bezdětných lidí v jedné generaci (Hašková, 2006, s. 24). Ovšem na tom, zda se Česká republika přikloní spíše k dolní hranici 10% nebo k té vrchní hranici 20% se zatím neshodnou (Hašková, 2006).

1.3 Příčiny dobrovolné bezdětnosti

Pro uvedení této kapitoly jsem zvolila úryvek článku s názvem Šťastní i bez dětí. Ve zkratce popisuje příběh socioložky Marcely Linkové (41 let) a hudebníka a spisovatele Tobiáše Jirouse (43 let), kteří se rozhodli zvolit ve svém životě poněkud nestandardní cestu.

Marcela nikdy necítila potřebu děti mít a Tobiášovi pocházejícímu z nekonvenční disidentské rodiny trochu vzal chuť k otcovství fakt, že ve složitých rodinných poměrech de facto vychoval svoji o dvanáct let mladší sestru. “Já jsem si to už vyzkoušel a věděl jsem, jak šíleně náročné to je,” říká Tobiáš. Oběma také přinášejí naplnění jejich úspěšné kariéry. V případě Marcely hrálo roli i její zaměření: jako výzkumnice Sociologického ústavu Akademie věd ČR se specializací na vědu a gender měla informace o dopadech mateřství z první ruky. “Viděla jsem jeden výzkum za druhým ukazující, jak mateřství ženám zásadně změní život, nejen co se týče kariéry, ale i její role v domácnosti,” vypráví. “Já jsem tuhle volbu prostě nechtěla udělat.”

Tito velkoměstští intelektuálové každopádně nevedou prázdný život beze smyslu, jak je někdy bezdětným podsouváno. Užívají si současný životní styl – a svobodu a klid, kterou v porovnání s vrstevníky s potomky mají. Cení si přetrvávající harmonie vzájemného vztahu. Rádi spolu vaří a dlouho koketují s myšlenkou společného uměleckého projektu: v hlavě nosí scénář na konverzační komedii a Tobiáš chce Marcelu přesvědčit, že výborně zpívá a že by to ve společné hudbě ocenili i jiní. “Je důležité říci nahlas, že i když nemáme děti, tak můžeme být šťastní lidé ve šťastném manželství nebo vztahu“ (Lauder, 2015; s. 44).

Tento příběh je pouze jedním z příkladů, proč lidé děti mít nechtějí. Proces rozhodování u některých žen a mužů, zda budou či nebudou mít dítě, může být zdlouhavý a složitý (Blackstone a Stewart, © 2016). Důležité je, aby výsledkem tohoto procesu bylo vědomé rozhodnutí učiněné zodpovědně (Blackstone a Stewart, © 2016). Dalšími důvody se budu zabývat v nadcházejících podkapitolách.

1.3.1 Populační důvody

1.3.1.1 Celosvětový dopad

Nepořídít si dítě je plně ekologické rozhodnutí (© 2012), takto tlumočí Monika Kuncová ve svém článku jeden z důvodů, který je dobrovolně bezdětnými uváděn. Ti taktéž

argumentují, že díky přelidnění planety je ničena příroda, jelikož vzrůstají požadavky na prostorové nároky lidí a přibývá tak i hustě osídlených oblastí což vede ke znečištění a zhoršení životního prostředí (Kuncová, © 2012). V tomto kontextu se tedy problematika dobrovolné bezdětnosti jeví v podstatě jako ochrana zbytku obyvatelstva planety Země i planety samé před nedostatkem, který v důsledku přelidnění může vzniknout postupným vyčerpáním přírodních zdrojů a zničením přirozeného prostředí (Barton, 2010).

1.3.1.2 Ne/zodpovědnost

Dítě klade na rodiče nároky, kterým nelze uhýbat. Dítě je nepřechodné (Možný, 2008, s. 199). Jedná se tedy o převzetí zodpovědnosti rodiče, kterou nelze ignorovat (Možný, 2008). Bezdětní tedy často zdůrazňují, že je lepší děti vůbec nemít než být nezodpovědným rodičem (Hašková, 2006). Kritizují tak některé rodiče, kteří podle nich své děti špatně vychovávají a ty se tak později stanou pro společnost spíše přítěží než něčím přínosným (Hašková, 2006). Obecně se jedná o kritiku dnešní společnosti, která je do značné míry ovlivňována mediálními faktory a konzumním způsobem života, což může mít na formování osobností dětí špatný vliv (Hašková, 2006).

1.3.2 Osobní vývoj a prostor

O dítěti se často hovoří a píše jako o radosti, zdroji potěšení, ale také jako o překážce ve využívání nejrůznějších příležitostí, které život nabízí (Šlechtová, 2008, s. 147).

1.3.2.1 Zájmy v životě jedince

Obecně lze říci, že někteří srovnávají svou životní úroveň, kterou mají v současnosti a životní úroveň, kterou by měli, pokud by se rozhodli pro dítě (tzv. zvažování zisků a ztrát), (Hašková, 2006). *Musíš přijmout, že budeš možná muset obětovat vlastní sny, abys tu příští generaci připravil na uskutečnění jejich snů* (More, 2010, s. 88).

Přijetí role rodiče v mnoha případech (zejména pak u žen - matek) znamená ukončení dosavadního způsobu života a jeho transformaci do nové podoby (Hašková, 2006). V sociologické studii Rodičovství a bezdětnost ve vybraných časopisech pro ženy a pro muže můžeme vidět, že nejvíce jedinců (zkoumán vzorek ze čtyř časopisů) vnímá jako důsledek rodičovství ztrátu osobní svobody (Hašková, 2006). Mnoho lidí tak považuje své potencionální potomky jako překážku například v cestování a poznávání nových zemí a kultur (Hašková, 2006). Založení rodiny by pro ně totiž znamenalo převzetí

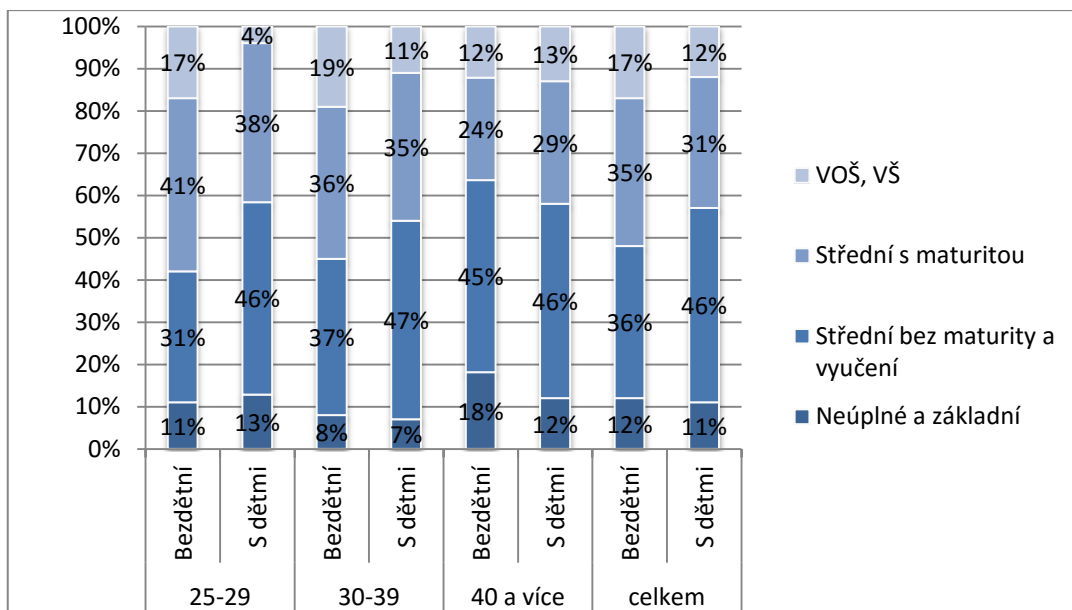
odpovědnosti i za někoho dalšího než jen za ně samé a také upoutání k jednomu místu (Hašková, 2006). S tímto je spjata i schopnost zachování osobní mobility neboli možnost změnit práci či místo bydliště (Anon. Wikipedie, © 2017).

Z výsledků studie také vyplývá, že někteří si taktéž nedokáží představit ztrátu svého dosavadního kulturního a společenského života, které jim přináší uspokojení (Hašková, 2006). *Svým způsobem je moje touha a dokonce i potřeba číst stejně nutková jako něčí touha a potřeba mít děti*, srovnává v knize *Být či nebýt matkou* (2010, s. 243) Fertileová.

1.3.2.2 Vzdělání a kariéra

Do osobního vývoje lze také zařadit vzdělání a prostor pro seberealizaci v pracovním životě (Červenka, 2006). Dítě je v této souvislosti chápáno jako investice, do které je kromě přímých nákladů započítávána i obětovaná příležitost zejména pak v postavení matky na trhu práce (Šlechtová, 2008). V jejím případě to totiž dočasně znamená přerušování nebo výstižněji ukončení kariéry a očekávání, že veškerý svůj čas investuje právě do péče o dítě (Hašková, 2006). *Těhotné nemají zaměstnavatelé příliš rádi. A i když zákony takovou ženu chrání, praxe je často úplně jiná. Dalším problémem je, že narozením dítěte žena často neztrácí jenom dobrou práci, ale také kvalifikaci. Vždyť k tomu, aby zůstala skvělým odborníkem, by měla neustále sledovat vývoj ve své profesi a věnovat se jí aktivně. A to bývá dost těžko uskutečnitelné, pokud se doma staráte o jedno nebo více malých dětí. Proto se mezi ženami stále více uplatňuje trend, kdy nejprve dělají kariéru a až po dosažení jistého profesního cíle uvažují o založení rodiny* (Pierneroová, 2004, s. 39).

Ženy, které ukončily své vzdělání minimálně maturitou, jsou v mnoha případech bezdětné i po dosažení třicátého roku života a s přibývajícím věkem se zvyšuje podíl těch, které do budoucna neplánují mít dítě vůbec (Hašková, 2009). Toto tvrzení potvrzuje i následující obrázek grafu, který vznikl na základě sociologického šetření v roce 2010 doktorkou Kyzlinkovou.

Obrázek 1: Vzdelanostní struktura bezdětných respondentů /respondentů s dětmi, podle věku (Kyzlinková, © 2013. Vlastní úprava.)

V naprosté většině případů, bereme-li v úvahu současné nastavení genderových rolí a trhu práce, je právě pracující žena tou, která v případě založení rodiny přichází o mzdu, kterou by pobírala, pokud by běžně docházela do zaměstnání a mimo jiné o potencionální postup ve své kariéře a i možné lepší finanční ohodnocení (Hašková, 2009). Naopak pro otce dětí se toho ve velké míře v pracovním postavení příliš mnoho nemění (Hašková, 2009).

Mezi odkládáním rodičovství ve vztahu a dosaženým vzděláním a postavením na trhu práce je také jasná souvislost (Hašková, 2009). V první řadě je totiž zřejmé, že čím vyššího vzdělání je dosaženo, tím se vstup na trh práce opozdí a také je později dosaženo ekonomické nezávislosti (Hašková, 2009). A dalším aspektem vzhledem k dosaženému vzdělání mohou být také zvýšené ambice a očekávání od pracovního postavení preferovány před založením rodiny (Hašková, 2009).

1.3.2.3 Časová oběť

Při rozhodování o své celoživotní bezdětnosti může hrát roli i myšlenka, že není potřeba obětovat dětem svůj vlastní čas (Anon. Wikipedie, © 2017). Dítě, ačkoli díky svým vývojovým potřebám a nikoli své osobní vůli, ovlivňuje trávení času svých rodičů (Šlechtová, 2008). Rodiče musí uzpůsobit svůj osobní časový harmonogram nárokům dítěte (Šlechtová, 2008). Aktivity rodičů tedy musí logicky stranou a jsou upřednostňo-

vány potřeby dítěte (tímto je myšleno například krmení, koupání, ukládání dětí v určitém hodině) (Šlechtová, 2008).

1.3.3 Životní styl

Doktorka Duffková ve své publikaci Sociologie životního stylu uvádí: *Obecně je možné říci, že každý člověk má (nějaký, svůj) životní styl* (2007, s. 79). Dále tuto myšlenku konkretizuje tím, že každý člověk na základě svých individuálních povahových vlastností vykonává nějaké činnosti (které se v mnoha případech mohou zdát stejné či podobné), že každý uznává hodnoty, zásady jednání a chování, každý nějak nakládá se svým volným časem a že každý je jakýmsi způsobem zapojen do nějaké sociální skupiny (Duffková, 2007). Ovšem jsou patrné významné rozdíly v tom, jak se člověk projevuje ve vykonávání těchto činností, jak má poskládaný svůj vlastní žebříček hodnot a jak se rozhodne naložit se svým volným časem (Duffková, 2007).

1.3.3.1 Dobrovolná bezdětnost jako alternativa

Pokud se v české společnosti považuje mít dítě za splnění určité sociální normy, za něco, co je běžné a samozřejmé, řadí se tento životní postoj do tzv. konformního životního způsobu (Hašková, 2009; Kubátová, 2010). Oproti tomu je tedy pochopitelné, že lidé, kteří se rozhodnou děti nikdy nemít a svým rozhodnutím dobrovolně vybočí od všeobecně uznávaných hodnot, se řadí do životního způsobu tzv. alternativního (Duffková, 2007). *Alternativou obecně se rozumí možnost volby mezi dvěma nebo více způsoby řešení (zpravidla protikladnými), volitelný způsob řešení, event. v prostém významu možnost. Nutnou a nezbytnou podmínkou alternativního životního stylu je tedy především existence různých životních stylů a možnosti výběru mezi nimi* (s. 83), vysvětluje pojem doktorka Duffková ve své publikaci z roku 2007.

1.3.3.2 Životní styl bezdětných

Jako alternativu mezi životními způsoby, se kterou je spojována i dobrovolná bezdětnost můžeme v literatuře nalézt pod názvem hédonistický životní styl (Hašková, 2009; Kubátová, 2010). Hédonismus v moderní společnosti je podle francouzského filozofa a sociologa Gillese Lipovetskyho spojován s nástupem masové spotřeby (Kubátová, 2010). *Mezi hédonistické hodnoty řadí utrácení, užívání si života, podřizování se vlastním rozmarům* (Kubátová, 2010, s. 75). Nelze ovšem říci, že by se všichni bezdětní stávali sobečtějšími (Hašková, 2009). V podstatě to poukazuje na rostoucí míru individualismu a na potřebu sebevyjádření jedinců ve společnosti (Hašková, 2009). Jedinec více

preferuje své vlastní rozhodnutí před jinou všeobecně uznávanou normou, kterou se cítí být svazován a omezován (Hašková, 2009). A jako přitěžujícím faktorem, které brání v individualizaci člověka, může být vnímáno právě dítě (Možný, 2002).

Někteří bezdětní však sami sebe za sobecké přímo označují (Hašková, 2006). Na prvním místě je pro ně jejich vlastní štěstí, se kterým souvisí plnit si svá přání a touhy a neohlížet se při tom na nikoho (Hašková, 2006). Být nezávislý a necítit skličující pocit omezování od jiné osoby, která by jim stála v jejich „užívání si“ života (Hašková, 2006). Často zmiňovaným motivem proč být bezdětná/ý je právě svoboda (Peterson, © 2015). Některé bezdětné ženy totiž označují rodičovství jako časově náročnou past (Peterson, © 2015).

Ne každý je tedy ochoten vzdát se svého dosavadního svobodného životního stylu a svých návyků stejně jako uvádí paní Marcela v úvodním článku této kapitoly: *... mateřství ženám zásadně změní život, nejen co se týče kariéry, ale i její role v domácnosti... Já jsem tuhle volbu prostě nechtěla udělat* (Lauder, 2015, s. 44).

Na druhou stranu se mnohým bezdětným jeví právě rodiče jako ti sobečtí, kteří přivedli na svět dítě pro své sobecké potřeby bez ohledu na to, jaké jejich rozhodnutí bude mít vliv na ostatní a do budoucna pro celou společnost (Hašková, 2006).

1.3.4 Nedostatek touhy mít dítě

1.3.4.1 Neprojevení mateřských/otcovských instinktů

V diskusích, ať již v médiích nebo přímo s bezdětnými, často zaznívá, že rodičovství by mělo být svobodným rozhodnutím a to hlavně proto, že jedinec sám chce a ne proto, že ho okolí nutí (Hašková, 2009). U ženy, která se pro početí dítěte rozhodne, hovoříme o projevu jejích mateřských instinktů a biologických hodin (Hašková, 2009). U mužů je to jakási touha, vnitřní pocit, že se chtějí stát otcem a zároveň se u nich očekává, že se podřídí onomu „tikotu“ svých partnerek (Koucká, © 2013; Hašková, 2009). *... s biologickými hodinami se ženy rodí, jsou jim vrozené. Co když ale biologické hodiny ženě netikají* (Hašková, 2009, s. 142)? Dá se považovat tělo ženy, která necítí žádné již zmiňované tikání za nějakým způsobem rozbité (Hašková, 2009)? U žen jsou totiž tyto projevy automaticky očekávány (Hašková, 2009). A to, že tyto projevy nepocítují, je u okolí řadí do skupiny „nenormálních“ a v některých případech i „neženských“ (Hašková, 2009). Ale ne u každého se tyto vnitřní projevy musí dostavit (Protivanská,

© 2014). Jedna z žen, se kterou vedla rozhovor Hana Hašková při psaní své knihy, dokonce popisuje, že navštívila několik psychologů, aby jí vysvětlili, proč žádné z těchto projevů touhy po mateřství nepocítuje (2009). Uvádí pouze odpověď jednoho z nich, který jí sdělil, že je sobecká, což nepřináší uspokojivou odpověď na naši otázku (Hašková, 2009). Může se tedy zdát, že to, co jedince v rozhodnutí ovlivňuje spíše než „biologické hodiny“ jsou ve skutečnosti především jeho psychické potřeby a projevy (Protivanská, © 2014; Hašková, 2009). Zakladatelka českého klubu NoKidding Veronika v rozhovoru pro Magazín Práva tvrdí: *Už od malička jsem věděla, že nechci být matkou, protože mi ta role prostě nesedí a vím, že bych v ní byla nešťastná.* (Mitrofanovová, 2010, s. 10).

1.3.4.2 Averse vůči chování a projevování dětí

V některých případech je důvodem bezdětnosti jedinců jejich negativní postoj k dětem vůbec (Hašková, 2009). A ani nezáleží na tom, zda jsou to děti cizí nebo někoho z příbuzných (Hašková, 2009). Například v příspěvcích od mnohých žen i mužů ve skupině NoKidding, která je umístěna na sociální síti facebook, můžeme vidět mnohdy nekompromisní názory na projevy dětí. Děti jsou zde v některých případech charakterizovány jako „*ječící, slintající, kálející, rozmazlené, řvoucí... parazity*“ (Facebook No Kidding Czech, © 2017).

Samozřejmě každý takto radikální není, což potvrzuje výpověď paní Alexandry, která hlídala devítiměsíční dítě ve Velké Británii v rámci svého zaměstnání au-pair (Hašková, 2009). Sice jí vadilo, když dítě brečelo a nechtělo spát, ale přesto nezavrhuje automaticky všechny děti (Hašková, 2009). Ale pravdou zůstává, že vlastní mít nechce (Hašková, 2009).

1.3.4.3 „Špatná zkušenost“

Někteří berou jako odrazující negativní zkušenosti jedinců, kteří již děti mají (Hašková, 2009). Těmito negativními zkušenostmi je míněno nejen již popsání chování dětí, ale i to jakým způsobem se změní chování rodičů dítěte (Hašková, 2009).

Mezi partnery (manželi) může dojít k jistému nerovnoprávnému postavení, když se život otce prakticky tolik nemění, ale život matky se změní od základů (Hašková, 2009). Mnoho jedinců se tedy bojí neshod s partnerem a možného vyústění k ukončení vztahu. (Hašková a Pomahačová, 2006). V mnoha příspěvcích, do kterých jsem měla možnost

nahlédnout, je právě nalezením „pravého“ partnera docíleno toho nejdůležitějšího v životě a je tedy nemyslitelné ohrozit tuto skutečnost čímkoli dalším.

1.3.5 Filozofické důvody

1.3.5.1 Zaměřit se na to, co již bylo stvořeno

Někteří lidé se zamýšlejí nad tím, zda má smysl přivádět svého vlastního potomka do světa, ve kterém je již mnoho dalších dětí, které potřebují pomoci (Hašková, 2009). Jestli je ve skutečnosti důležité předávat své genetické informace pouze pro své vlastní vnitřní uspokojení, pro zanechání svých vlastních stop na tomto světě prostřednictvím dítěte. Šestatřicetiletý David tyto myšlenky zdůvodňuje: „...já mám děti, ale adoptované na dálku. ... Můžu současně věnovat vlastně energii a finanční prostředky více dětem, které strádají, než kdybych se věnoval jednomu nebo dvěma nebo třem dětem tady. Ten rozdíl je značný, tady zplodíte někoho, kdo ještě není, takže ta pomoc žádná není třeba“ (Hašková, 2009, s. 160).

1.3.5.2 Do jakého světa dítě přivedeme

Jak je výše zmíněno, stát se rodičem je velká zodpovědnost za to, jak život dítěte bude vypadat, jestli bude dobře vychované apod. (Hašková, 2009). Je tu ale i otázka, zda dítě v jeho životě nepotká něco zlého, co rodiče sami nedokáží ovlivnit a které by pak mohlo tížit svědomí (Šmergllová, 2014). A proto představy katastrofických scénářů budoucnosti, které mimo jiné ukazují válku, dopady globálního oteplování a hladomor mohou ovlivnit jedince v tom, zda potomky v takovém světě vychovávat chce či ne (Anon. Wikipedie, ©2017).

1.3.6 Zdravotní důvody

Zdravotní stav jedinců je dalším aspektem, který je často zohledňován při rozhodování o rodičovství.

Uvádí se, že průměrně každý desátý pár má problémy s početím v době, kdy je plánuje (Sobotková, 2001, s. 120). Dále se autorka Sobotková zmiňuje o tom, že nedobrovolná bezdětnost nemusí být jen biologického původu, kdy je jeden z partnerů neplodný (2001). Za neplodnost považuje stav, kdy se výsledek nedostaví ani po roce snahy o početí dítěte (Sobotková, 2001).

Samotná bezdětnost i rodičovství je všeobecně více spojováno s ženou než s mužem a to z toho důvodu, protože se samozřejmě více ukáže na těle ženy než muže (Hašková, 2009). Pokud se zaměříme na sociální interakce, tak mezi ženami hraje mateřství zásadnější roli než otcovství mezi muži (Hašková, 2009). Moderní techniky asistované reprodukce dopomáhají k vytouženému potomkovi a jsou označovány za další prostředky regulace ženských těl, které posilují morální zodpovědnost žen za to stát se matkou (Hašková, 2009). Asistovaná reprodukce je velmi náročná a to z jakéhokoliv hlediska, ať už psychického, fyzického, časového, sociálního a v neposlední řadě finančního (Hašková, 2009). Další důvod, proč jedinci nemají děti je ten, že nenašli v období, které je ideální a biologicky optimální pro početí dětí, vhodného partnera (Hašková, 2009). Existují výzkumy na téma biologické neplodnosti a asistované reprodukce, kde je poukázáno na existenci sociálně konstruované hierarchie rizik spojenými s různými typy rodičovství (Hašková, 2009). Jako nejméně rizikové vyhodnotili biologické a genetické rodičovství, kdy žena a muž zplodí dítě bez asistence a to má s nimi genetickou vazbu a roste v těle ženy tohoto páru, která dítě porodí (Hašková, 2009). Ihned za ním je rodičovství realizované pomocí asistované reprodukce, následuje rodičovství pomocí asistované reprodukce s dopomocí dárcovských gamet, kdy dítě nemá genetickou vazbu s oběma rodiči, ale je zde zážitek těhotenství a také porodu (Hašková, 2009). Pokud se podíváme dál v tomto žebříčku, zjistíme, že následuje adopce, kdy odpadá genetická vazba, ale je zde vazba legislativní, neboť rodiče biologičtí jsou z rodného listu dítěte vymazáni a vepsáni jsou rodiče adoptivní (Hašková, 2009). Obvykle bývá adopce popisovaná jako riziková a naopak u asistované reprodukce jsou rizika potlačována. Navíc je druhá možnost často popisována jako možnost pro všechny páry (Hašková, 2009). Tím se také adopce stala pro neplodné páry jako poslední možností a je odkládána na neurčito, na dobu, kdy již všechny ostatní pokusy o početí dítěte selžou (Hašková, 2009).

Z dalších výzkumů také vyplývá, že nejčastěji se biologická neplodnost podle české populace řeší využitím asistované reprodukce se zachováním genetické informace rodičů dítěte (Hašková, 2009). Autorka Hašková zjišťovala z problémově orientovaných rozhovorů s bezdětnými (kteří patří mezi ty, jež v situaci bezdětnosti adopci a lékařskou pomoc za účelem otěhotnění a porodu více či méně zvažovali), že je u těchto bezdětných párů výše zmiňovaná hierarchie cest k rodičovství, až na některé výjimky, potvrzena (Hašková, 2009). V případě rozhodnutí pro adopci byl zmiňován především nejistý

genetický původ dětí (Hašková, 2009). Mnozí z dotazovaných zmiňují, že adopce přináší velkou a dlouhodobou nejistotu, co z dítěte, i přes veškerou snahu rodičů, vyroste, kdežto u asistované reprodukce, u níž samozřejmě také nemusí být zachována genetická vazba na oba rodiče (protože je zde předpoklad, že genetičtí dárci byli pečlivě vybráni), se očekávají rizika zdravotní, která by měla být ale pod lékařskou kontrolou (Hašková, 2009). Už jen z tohoto pohledu proti sobě stojí dlouhodobá nejistota bez jakýchkoliv záruk (Hašková, 2009). Lidé převážně vyhledávají raději známá rizika před nejistotou, proto by s tímto tvrzením měla být dávana přednost alespoň částečně genetickému a biologickému rodičovství před adopcí (Hašková, 2009).

Někteří lidé mají i silné obavy, které plynou například ze strachu z narození dítěte handicapovaného či nějakým způsobem zasaženého dědičnou nemocí, z problematického těhotenství, ze vzniku jiné nemoci, ohrožení života matky či dítěte nebo dokonce i ze strachu úmrtí dítěte, že se možnosti, že děti mít budou, úplně vzdají (Anon. Wikipedia, © 2017). Dalším faktorem v této kategorii může být také obava z fyzických následků těhotenství a z nedostatečné kvality a dostupnosti lékařské péče (Anon. Wikipedia, © 2017).

1.4 Bezdětný pár v poradenském procesu se sociálním pracovníkem

Manželství a potažmo i rodičovství je pokládáno za velmi významnou složku života dospělého člověka. Je nutné si ale uvědomit, že toto není zárukou osobního štěstí. Jedinec může docházet k naplnění smyslu svého života různě ať je to už prací, vědeckou a uměleckou tvorbou či společenskou činností. Mnohá bezdětná manželství, ve kterých si partneři zvykli na život bez dětí, jsou svým osobitým životním stylem spokojená a partneři si v sobě našli navzájem plné emoční uspokojení.

V dnešní době, kdy mají jednotlivci možnost dosáhnout finanční nezávislosti a lidský život se stále prodlužuje, se od stálého závazku vyžaduje mnoho, zejména pokud má být vztah založen na lásce a svobodné volbě, která se právě může týkat i rozhodnutí týkajícího se manželství bez dětí (Goody, 2006).

V dnešní moderní době je manželství a rodičovství považováno za očekávanou součást životního běhu, ale i jako symbol dospělosti (Hašková, 2009). Odborníci i například média spojují růst počtu bezdětných třicátníků a třicátnic především s procesem odkládání rodičovství do pozdějšího věku (Hašková, 2009). Podle nich si celoživotní bezdětnost zvolí jen málokdo (Hašková, 2009).

Ke krizi mezi partnery většinou dochází v případě, že jeden z páru dítě chce a druhý to odmítá. Některá krize může dojít až k takovému konfliktu, že vyústí v rozvod či rozchod. V opačném případě se ale jeden z partnerů podvolí tomu druhému a na čas je relativně spokojený. Později tohoto životního ústupku může ale litovat, takový člověk se cítí zklamaný a v manželství může opětovně docházet k hádkám a krizím.

1.4.1 Poradenský proces

1.4.1.1 První poradenský kontakt

První poradenská konzultace s párem obvykle přichází po předchozím zkontaktování ať již telefonickém, emailem či osobním (Kolařík et al., © 2012). Jeho cílem je vzbudit v partnerech naději a důvěru, rozpoznat jejich problém a najít spolu s nimi a pro ně odpovídající způsob podpory včetně odpovídající služby (Kolařík et al., © 2012). V této fázi se také s párem dohodne termín poradenské konzultace (Kolařík et al., © 2012).

1.4.1.2 První poradenská konzultace s párem

Cílem první poradenské konzultace je představení a přijetí (v této fázi se manželé představí, vyjádří se k tomu, co skutečně od poradny očekávají), porozumění a prozkoumání problému daného páru (Kolařík et al., © 2012). Poradce nevyjadřuje sympatie ani k jednomu z párů a v průběhu konzultace rozpoznává silné stránky a zdroje páru (Kolařík et al., © 2012). V této fázi se zjišťuje aktuální životní situace klientů a její kontext (Kolařík et al., © 2012). Je důležité zjistit, jak celou situaci každý z páru diagnostikuje, co klienti o vztahu říkají (Kolařík et al., © 2012). Zjišťují se také předchozí snahy o vyřešení problému a jejich výsledky (Kolařík et al., © 2012). V první konzultaci se také objasňuje míra shody a spokojenosti v oblasti hospodaření s penězi, téma mít/nemít děti, podíl na péči o domácnost, trávení volného času, sexualita, způsoby řešení konfliktů (Kolařík et al., © 2012). Klienti i poradkyně dojednávají dohodu o rámci a cílech spolupráce, dojednávají se cíle v životě a cíle poradenské, konzultují se postupy, kdo co pro dosažení cíle udělá (Kolařík et al., © 2012). V této části se klienti také mohou dohodnout rovnou na ukončení spolupráce či je zde možnost předání do jiného typu péče (Kolařík et al., © 2012). Doporučený čas konzultace s párem je 90-120 minut (Kolařík et al., © 2012). Partnerská dvojice by měla odcházet s dojmem, že jim jejich poradce porozuměl a že oběma pomáhal stejně s cílem, aby našli vzájemné porozumění (Kolařík et al., © 2012). Je důležité, aby poradce ctil autonomii klientů, aby nevytvářel závislost klientů na poradci (Kolařík et al., © 2012).

1.4.1.3 Náročné situace párového poradenství

Mezi náročné situace párového poradenství patří to, pokud se v páru objevují rozdílné potřeby – jeden chce v páru zůstat, druhý ne (Kolařík et al., © 2012). Poradce by měl umět pojmenovat situaci s ohledem na vztah (Kolařík et al., © 2012). Je důležité, aby poradce zajišťoval vlastní stabilitu – nesmí se zmítat s párem v jejich rozhodování, nesmí se přiklánět k jedné ze stran (Kolařík et al., © 2012).

Dále mezi náročné situace párového poradenství řadíme, pokud jeden z páru opustí konzultaci, aniž by domluvil další postup či nepřijde na smlouvenou konzultaci (Kolařík et al., © 2012).

1.4.1.4 Průběh poradenského procesu

V průběhu poradenského procesu se reflektují dosavadní průběhy práce, výstupů, dohod, úkolů a plánů (Kolařík et al., © 2012). Během konzultací se ptáme i na meziobdobí

mezi konzultacemi, zda se neobjevily nové skutečnosti (Kolařík et al., © 2012). Postupně se prozkoumávají různé oblasti vztahu a soužití páru (Kolařík et al., © 2012). Prozkoumávají se varianty řešení problému dvojice a jejich volby (Kolařík et al., © 2012). V této fázi musí poradce odpovídat na relevantní otázky páru a poskytovat expertní informace (Kolařík et al., © 2012). Po konzultacích by měl každý poradce udělat zápis o tom, s čím pár na sezení přišel, jaký byl kontrakt a cíl sezení, čeho pár dosáhl (Kolařík et al., © 2012).

Pokud jsou partneři v konfliktu, poradce by měl zdůrazňovat přehlížené pozitivní aspekty jednotlivých kroků (Kolařík et al., © 2012). Poradce může v dané situaci nabízet zkušenost z práce s jinými bezdětnými páry (Kolařík et al., © 2012). Je důležité, aby se poradce neustále dotazoval na názory, postoje, potřeby, pocity apod. klientů (Kolařík et al., © 2012). Společně by se měl také hodnotit postup, který pár dělá k dosažení cíle (Kolařík et al., © 2012).

1.4.1.5 Závěrečná poradenská konzultace s párem

Tato konzultace se samozřejmě svým obsahem liší jak od setkání úvodního, tak od setkání průběžných. Mezi hlavní cíle závěrečné poradenské konzultace zařazujeme: vyhodnocení v oblasti cílů, upevnění přínosů a úspěchů této spolupráce, pojmenování inspirací k rozvoji a objevených zdrojů pro zvládání podobných situací v budoucnu (Kolařík et al., © 2012).

1.4.2 Řešení a možné psychologické techniky vyrovnání se s krizí v manželství

Z historického vývoje partnerských vztahů, pokud porovnááme s dobou moderní, je více než zřejmé, že na obyčejném soužití dvou lidí po tisíciletí se až tak moc nezměnilo. Náročným krizovým životním situacím se zkrátka nevyhneme a to platí i v případě bezdětného manželství. Záleží ale už na samotném jedinci, jak problém pojímá, jak jej ovlivňuje a jak se s ním dokáže vyrovnat. Vyhnout se konfliktům či zbytečně vyhroceným sporům v domácnosti neovládá každý, ale můžeme se naučit předejít, nebo dokonce zabránit těmto nepříjemným situacím.

Mnoho z párů řeší svoji krizi nejdříve s pomocí svého blízkého okolí, jako jsou přátelé, blízká rodina. Často ale jedinec sám od sebe využije možnost rady odborníka.

1.4.2.1 Manželské poradenství a terapie

Manželské poradenství slouží primárně k poskytnutí rady, kvalifikované pomoci v manželských problémech a konfliktech (Kratochvíl, 2009).

Oproti tomu manželská terapie je již formou speciální psychoterapie, kde je cílem pomoci nejen manželům zvládnout závažné konflikty a krizové situace, ale také dojít ke vzájemnému souladu a zajistit tak spokojenost u obou partnerů v jejich partnerském vztahu (Kratochvíl, 2009). Je nutné si ale uvědomit, že ne každý pár či jedinec je ochoten podstoupit manželskou terapii (Kratochvíl, 2009). Většina z nich tvrdí, že se stydí otevřeně mluvit o svém soukromí, bojí se, že právě oni budou obviněni jako hlavní viníci v manželském konfliktu, nemají rádi, pokud jim někdo cizí radí (Kratochvíl, 2009). Ideální by samozřejmě pro pár, co se rozhodne žít bez dětí, bylo, aby si předem ujasnil, co od takového kroku očekává (Kratochvíl, 2009). Bohužel ani toto nemůže být zárukou úspěchu, pokud je manželství natolik narušeno, může se stát, že ani sebelepšimu terapeutovi se tento stav prostě zvrátit nepodaří (Kratochvíl, 2009).

Ve sběru dat jsou si ale poradenství a samotná terapie velmi podobné (Kratochvíl, 2009). Odborníci zde zkoumají celkovou dynamiku vývoje těchto vztahů, osobní zralost jedinců, normální a abnormální rysy osobnosti, ideály a hodnoty, verbální chování, komunikaci mezi partnery, sexuální soužití, apod. (Kratochvíl, 2009). Veškeré informace se získávají pohovorem, ale také pomocí dotazníků či domácích úkolů (manželé mají například napsat a zhodnotit určitý stav v rodině) (Kratochvíl, 2009).

Existuje také pojem manželská taktika, tím je myšlen způsob komunikace s partnerem, ve které se snaží jedinec zničit v zárodku všechny konflikty, napětí a hádky (Kratochvíl, 2009). Mimo jiné jsou zde vyjmenovány tyto zásady: zajímat se o partnera, nechat partnera hovořit, opatrně s kritikou, opatrně s příkazy, uznat vlastní chybu, pochválit to, co stojí za pochvalu, vžít se do situace jiného, nehádat se, usmívat se atd. (Kratochvíl, 2009). Pokud bychom chtěli tyto zásady shrnout do jedné věty, asi by zněla takto: Harmonický vztah je postaven na vzájemné úctě, důvěře, pochopení, porozumění a toleranci (Kratochvíl, 2009).

1.4.3 Hodnotový systém ve vztahu

To, jakým způsobem má partnerství hodnoty ve svém životě seřazeny ukazuje, jak krizi ve vztahu dokáže překonat (Hartigová, © 2015). Pokud budou dva partneři ctít stejné

hodnoty, ale hierarchie hodnot u každého z nich bude jiná, budou se tím pádem i různě chovat a přemýšlet (Hartigová, © 2015). Například pokud jeden z partnerů bude mít vysoce postavenou hodnotu zaměstnání, bude svoji kariéru upřednostňovat i před možností založit rodinu. V průběhu života se samozřejmě hodnotový systém mění. Zralý člověk má ale svůj hodnotový systém ukotvený, a proto v případě krizí a neočekávaných životních situací průběh událostí již není tak bouřlivý jako u mladších jedinců (Hartigová, © 2015). Podle výzkumu veřejného mínění Sociologického ústavu Akademie ČR mají lidé na vrcholu hierarchie hodnot nejčastěji žít ve spokojené rodině (Hartigová, © 2015). Nikde ale není dáno, zda bude rodina bezdětná či ne. Prioritou stále zůstává, aby pár byl šťastný a spokojený.

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zmapovat názory sociálních pracovníků, kteří denně přichází do styku s dětmi a jejich rodinami, na dobrovolně bezdětná partnerství neboli na naprosto kontrastní skupinu lidí než se kterou běžně pracují.

Cíl práce jsem zvolila na základě osobní zkušenosti s bezdětným párem, který se díky svému rozhodnutí dobrovolně se vzdát role rodiče, potýká především s negativní kritikou od svého širokého okolí.

Názorem sociálních pracovníků na dané téma se zabývám především z důvodu vytvoření ucelenějšího pohledu společnosti na důvody, které dle jejich mínění vedou v současné době k dobrovolné bezdětnosti.

2.2 Výzkumné otázky

V návaznosti na cíl práce byly stanoveny následující výzkumné otázky:

VO1: Jak ovlivňuje pracovní postavení člověka dobrovolnou bezdětnost z pohledu sociálního pracovníka?

VO2: Jaký vliv má životní styl na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti z pohledu sociálního pracovníka?

3 Metodika

3.1 Strategie, metoda, technika

Pro účely dosažení výzkumného cíle bakalářské práce byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Jako základní metodu jsem využila metodu dotazování, techniku strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami.

Hendl ve své knize uvádí definici kvalitativního výzkumu významného metodologa Creswella: „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“ (2012, s. 48).

Kvalitativní výzkum jsem si zvolila právě pro jeho podstatu, která je: „...do široka rozproštěný sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Výzkumný projekt není závislý na teorii, kterou již předem někdo vybudoval. Jde o to do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací. Až po nasbírání dostatečného množství dat začíná výzkumník pátrat po pravidelnostech, které se v těchto datech vyskytují, formuluje předběžné závěry a hledá pro ně další oporu v datech“ (Švaříček et al., 2014, s. 24).

Technika strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami je dle Hendla vhodná, pokud nemáme možnost rozhovor opakovat a čas, který můžeme věnovat respondentovi je krátký (2012). Otázky jsou pro všechny respondenty stejné a formulované tak, aby se jejich odpovědi výrazně strukturně nelišily (Hendl, 2012). To umožňuje snadnější analýzu dat vyplývajících z uskutečněných interview (Hendl, 2012). Jistou nevýhodou těchto rozhovorů může být nedostatečné vnímání individuálních rozdílů a okolností (Hendl, 2012). Tento typ interview nedává ale ani tazateli příliš velký prostor pro změny a úpravy (Miovský, 2006).

Důležitou součástí pro uskutečnění interview je samotná příprava, která zahrnuje nejen vymyšlení a sestavení otázek, ale také navázání kontaktu s potenciálním respondentem (Miovský, 2006).

3.2 Realizace výzkumu

Celý výzkum probíhal na začátku roku 2017, přesněji od února do dubna. Jako komunikační partnerky jsem si zvolila celkem 10 sociálních pracovníc, které působí na Odborech sociálně právní ochrany dětí na městských úřadech ve Strakonících, Táboře, Pelhřimově a Pacově.

Nejdříve jsem prostřednictvím e-mailové zprávy oslovila vedoucí pracovníky jednotlivých odborů, kteří mě odkázali na konkrétní sociální pracovnice.

Sociální pracovnice jsem pak kontaktovala telefonicky, seznámila je s podrobnostmi týkající se mého výzkumu a domluvila si s nimi individuální osobní schůzky. Ve třech případech se mi stalo, že se sociální pracovnice nechtěly k dané problematice vyjadřovat a odmítly se výzkumu zúčastnit.

Na těchto osobních schůzkách, které se ve všech případech uskutečnily přímo na pracovišti dotyčných, jsem všechny účastnice mého výzkumu informovala o zajištění jejich anonymity a ochraně jejich soukromí. Proto v práci neuvádím konkrétní jména účastnic a ani označení jejich pracoviště. Na základě toho byl sepsán informovaný souhlas, který uvádím v příloze (příloha č. 1).

Rozhovory jsem zaznamenávala na diktafon a vytvořila audiozáznamy. Jednotlivé rozhovory trvaly od 20 do 40 minut. Obsah rozhovorů jsem pomocí metody doslovné transkripce převedla do písemné podoby (Hendl, 2012). *Výsledný text může být očištěn od nadbytečných slovních parazitů, může být stylisticky upraven, případně zbaven dialektu (pokud to charakter výzkumu umožňuje)*, (Vojtíšek, 2012, s. 43). Přepsané rozhovory jsem tedy ještě dále stylisticky upravila tak, aby data důležitá pro výzkum vynikla. Po následných pečlivých kontrolách přepisu byly nahrávky vymazány. Tyto přepisy také přikládám jako přílohu své práce (příloha č. 2).

3.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl zvolen účelově (Mioviský, 2006). Hledala jsem sociální pracovníky, kteří pracují na Odborech sociálně právní ochrany dětí a zároveň mi dají souhlas k tomu, abych rozhovor s nimi mohla použít ke svému výzkumu.

Primárně jsem chtěla výzkum provádět pouze s jedinci, kteří mají osobní zkušenost s dobrovolnou bezdětností, ať už z pracovního či ze soukromého života. Bohužel se mi nepodařilo získat dostatečné množství komunikačních partnerek, které by toto

kritérium splňovaly. Nicméně i tak se domnívám, že názor na dobrovolnou bezdětnost může mít každý člověk bez ohledu na osobní zkušenost.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozhovory jsem dělala pouze se ženami. Základní údaje o nich jsem pro větší přehlednost zanesla do následující tabulky 4.

Tabulka 4: Komunikační partnerky

	Věk	Vzdělání	Pracuje jako sociální pracovnice	Osobní zkušenost s bezdětným párem
KP1	62	Bc.	37 let	NE
KP2	28	DiS.	3 roky	ANO
KP3	32	Mgr.	5 let	ANO
KP4	45	Bc.	17 let	ANO
KP5	28	Mgr.	2 roky	NE
KP6	53	Bc.	29 let	NE
KP7	34	Mgr.	8 let	ANO
KP8	59	Bc.	22 let	ANO
KP9	35	Mgr.	5 let	NE
KP10	47	SŠ s maturitou	5 let	ANO

(Vlastní výzkum, 2017)

S výše uvedenými komunikačními partnerkami byly uskutečněny rozhovory, které byly rozděleny do šesti oblastí, dle kterých byly sestaveny otázky viz. příloha č. 2. Jedná se o oblasti: vlastní zkušenost s bezdětným párem, důvody vedoucí k dobrovolné bezdětnosti, role zaměstnání při rozhodování a dobrovolné bezdětnosti, role životního stylu při rozhodování a dobrovolné bezdětnosti, životní úroveň, existence bezdětnosti.

3.4 Zpracování a analýza dat

Pro zpracování a analýzu dat byla zvolena metoda vytváření trsů (Miovský, 2006). Tato metoda je vhodná zejména k tomu, *abychom seskupili a konceptualizovali určité výroky do skupin, např. dle rozlišení určitých jevů, místa, případů atd. Tyto skupiny (trsy) by měly vznikat na základě vzájemného překryvu (podobnosti) mezi identifikovanými jednotkami. Tímto procesem vznikají obecnější, induktivně zformované kategorie, jejichž zařazení do dané skupiny (trsu) je asociováno s určitými opakujícími se znaky, určitým charakteristickým uspořádáním atd.* (Miovský, 2006, s. 221). V odpovědích komunikačních partnerek jsem vyhledávala úseky, které jsou tematicky shodné a ty dále seskupovala do již zmíněných trsů (Miovský, 2006).

4 Výsledky

Za účelem vyhodnocení dat získaných od jednotlivých komunikačních partnerek bylo vytvořeno osm trsů.

Tabulka 5: Trs 1 - Osobní zkušenost komunikačních partnerek s dobrovolně bezdětnými

Komunikační partnerka	Nemám s dobrovolně bezdětnými žádnou zkušenost	Mám zkušenost s dobrovolně bezdětnými z pracovního prostředí	Mám zkušenost s dobrovolně bezdětnými z osobního života
KP1	X		
KP2			X
KP3		X	
KP4		X	
KP5	X		
KP6	X		
KP7			X
KP8			X
KP9	X		
KP10		X	

(Vlastní výzkum, 2017)

Jedna z prvních otázek, kterou jsem komunikačním partnerkám položila, byla zaměřena právě na jejich osobní zkušenost s bezdětným párem. Z tabulky 5 je patrné, že čtyři z deseti mnou oslovených komunikačních partnerek se s někým, kdo se rozhodl pro dobrovolnou bezdětnost, vůbec nesetkaly. Tři z deseti komunikačních partnerek, které se s někým dobrovolně bezdětným setkaly, mají tuto zkušenost z pracovního prostředí a zbylé tři z deseti mají někoho dobrovolně bezdětného přímo mezi svými blízkými. Pouze jediná z komunikačních partnerek, č. 3, měla možnost s bezdětným párem podstoupit poradenský proces: „Jednalo se o to, že jejich vztah procházel krizí, protože toužili po dítěti, ale zdravotní stav ženy jim to neumožňoval. Navštívili mě, protože se rozhodovali, zda adoptovat dítě či ne a po mně chtěli nějaké informace o tom, co to obnáší“. V průběhu schůzek se sociální pracovníci se pár rozhodl, že děti mít nebude: „Partneři se společně shodli, že kvůli psychickému stavu ženy bude lepší od adopce upustit, protože na tom opravdu nebyla nejlépe a další zátěž a stres spojený s procesem adopce by jí mohl ještě přitížit. Těch důvodů tam bylo samozřejmě víc, ale tenhle byl asi nejdůležitější. Ale také si nebyli jistí, zda by byli schopni plně přijmout

cizí dítě. Od té doby jsem s nimi v kontaktu nebyla, ale troufám si říct, že u rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti zůstali. Ke konci našich schůzek mi s tím připadali naprosto smíření. Hlavně na nich bylo vidět, že se mají opravdu upřímně rádi“.

Tabulka 6: Trs 2 - Příčiny dobrovolné bezdětnosti

Komunikační partnerka	Finanční důvody	Pracovní důvody	Zdravotní důvody	Ostatní (individuální) důvody
KP1		X		
KP2			X	X
KP3	X		X	
KP4	X		X	
KP5	X	X	X	X
KP6				X
KP7		X	X	X
KP8	X	X	X	X
KP9		X		X
KP10	X		X	

(Vlastní výzkum, 2017)

V tabulce 6 můžeme vidět důvody, které sociální pracovnice uvádí jako nejčastější při rozhodování o dobrovolné bezdětnosti. Jako nejčastější důvod, sedm z deseti pracovnic, uvádí zdravotní stav: „I vzhledem k této mé zkušenosti myslím, že hlavně zdravotní ať už psychické nebo biologické“ (KP3). Další nejvíce zmiňované důvody (pětkrát z deseti) jsou shodně zaměstnání a finanční situace partnerů: „Určitě v dnešní době můžou hrát velkou roli finanční důvody. Ale mnozí také mohou upřednostnit kariéru. Problém je když je pro ně několik let práce na prvním místě a pak si řeknou, že už by mít děti mohli, ale už to nejde“ (KP8). Mezi méně zmiňované příčiny dobrovolné bezdětnosti sociální pracovnice řadily například určité povahové vlastnosti dobrovolně bezdětných jedinců: „... dotyční nemají vztah k dětem. Někdo se může bát té role rodiče“ (KP9).

Tabulka 7: Trs 3 – Vzdělání dobrovolně bezdětných

Komunikační partnerka	Bezdětní mají nižší vzdělání	Bezdětní mají vyšší vzdělání	Vzdělání nemá vliv
KP1		X	
KP2		X	X
KP3		X	
KP4		X	X
KP5		X	
KP6			X
KP7			X
KP8		X	X
KP9			X
KP10		X	X

(Vlastní výzkum, 2017)

Tabulka 7 ukazuje, že ačkoli většina komunikačních partnerek (sedm z deseti) v rozhovorech uvádí, že dosažené vzdělání na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv nemá, tak na další otázku sedm pracovníc odpovědělo, že se tak rozhodnou spíše ty s vyšším vzděláním. „*Tak logicky bych to asi viděla u těch více vzdělaných, kteří budují kariéru, ale přímo na toto rozhodnutí to asi až takový vliv nemá*“ (KP2). Zbylé tři pracovníce jednoznačně neurčily typ vzdělání dobrovolně bezdětných: „*... spíš bych řekla, že je to více o pracovním postavení. Dobrou a dobře placenou práci může mít i člověk se základním vzděláním, spíše záleží na jeho schopnostech*“ (KP7). Z uvedeného tedy vyplývá, že dobrovolně bezdětní se podle sociálních pracovníc vyskytují nejčastěji mezi více vzdělanými lidmi: „*Myslím, že se tak rozhodnou spíš lidé s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním, lidé se základní školou nebo ze sociálně slabých rodin toto vůbec neřeší*“ (KP5).

Tabulka 8: Trs 4 - Pracovního postavení ve vztahu k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti

Komunikační partnerky	Rozhodnutí ovlivňuje pracovní postavení ženy	Rozhodnutí ovlivňuje pracovní postavení muže	Pracovní postavení nemá na rozhodnutí vliv
KP1	X		
KP2	X		
KP3	X		
KP4		X	
KP5	X		
KP6	X		
KP7	X		
KP8	X		
KP9	X	X	
KP10	X		

(Vlastní výzkum, 2017)

V tabulce 8 vidíme, že všechny mnou oslovené sociální pracovnice se shodují na tom, že pracovní postavení v současné době má jednoznačný vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti: „Pokud má jeden z páru nebo dokonce oba dva dobré postavení, které je finančně dobře ohodnoceno a musí v práci trávit většinu času těžko se rozhodnou založit rodinu“ (KP9). Další otázka se týkala toho, či pracovní postavení má na rozhodnutí o bezdětnosti vliv. V tomto případě se osm z deseti oslovených pracovnic shoduje na tom, že ženy. Pouze jedna si myslí, že větší roli má pracovní postavení muže, ale své stanovisko nijak nekomentuje. Jedna sociální pracovnice uvádí, že postavení obou je při rozhodování důležité: „Tady si myslím, že to je 50 na 50“ (KP9). Z rozhovorů dále vyplynulo, že sociální pracovnice za nejčastější povolání, které bezdětní vykonávají, označují manažery, podnikatele, lékaře, jedince pracující v cestovním ruchu nebo zabývající se výzkumnou činností. Ve třech případech nebylo zaměstnání bezdětných přímo pojmenováno. Charakterizují ho ale jako velmi náročné na čas a na cestování: „Jsou to podle mě vysoce postavení lidé nebo lidé, kteří kvůli zaměstnání hodně cestují, pracují nějakou část týdne v zahraničí. A pak nějaká časově náročná práce“ (KP8).

Tabulka 9: Trs 5 – Subjektivní názor komunikačních partnerek na plnohodnotnost života bezdětných, kteří upřednostní zaměstnání před rodičovstvím

Komunikační partnerky	Zaměstnání může být náplní života	Zaměstnání nemůže být náplní života	Nechci soudit
KP1		X	
KP2			X
KP3			X
KP4		X	
KP5	X		
KP6	X		
KP7	X		
KP8	X		
KP9		X	
KP10			X

(Vlastní výzkum, 2017)

Hodnotit plnohodnotnost života jiného člověka není lehký úkol. I proto v tabulce 9 můžeme vidět, že tři sociální pracovnice se vůbec nechtěly vyjádřit: „*To je hodně subjektivní. Pro každého znamená pojem plnohodnotný život něco jiného a já toto nechci soudit*“ (KP3). Další tři si myslí, že lidé bez dětí plnohodnotný život nevedou: „*Podle jejich mínění ano, ale já si to nemyslím*“ (KP1). Zbylé čtyři sociální pracovnice uvádí, že i život bez vlastních dětí může být šťastný a plnohodnotný: „*Ano, proč by ne. Každého v životě naplňuje něco jiného a nemusí to být nutně rodičovství*“ (KP7).

Tabulka 10: Trs 6 – Životní styl ve vztahu k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti

Komunikační partnerky	Životní styl má na rozhodnutí velký vliv	Životní styl má na rozhodnutí nepatrný vliv	Životní styl nemá na rozhodnutí žádný vliv
KP1	X		
KP2			X
KP3	X		
KP4	X		
KP5	X		
KP6	X		
KP7	X		
KP8		X	
KP9	X		
KP10	X		

(Vlastní výzkum, 2017)

V tabulce 10 vidíme, že osm z deseti komunikačních partnerek se domnívá, že životní styl člověka má velký vliv na to, zda se dotyčný pro bezdětnost rozhodne: „*Předpokládám, že i to může hodně ovlivnit takové rozhodnutí*“ (KP7). Jedna z komunikačních partnerek připouští, že životní styl může jedince ovlivnit v jeho volbě dobrovolné bezdětnosti, ale nepřikládá mu velkou váhu: „*Určitě nějaký vliv to má, ale myslím si, že ne nijak zásadní*“ (KP8). Pouze jediná komunikační partnerka uvedla, že na toto rozhodnutí životní styl vliv nemá: „*To si myslím, že moc vliv nemá, protože i lidé, co nemají moc peněz, si děti udělají. Konec konců to třeba tady v práci vidím každý den*“ (KP2). Čtyři sociální pracovnice z deseti v rozhovorech charakterizují životní styl bezdětných jako cestovatelský: „*Tak může to být proto, že chtějí hodně cestovat a to s malými dětmi zas tak moc nejde. Jsou v podstatě svobodní, nezávislí*“ (KP6). Dále se sociální pracovnice domnívají, že životní styl bezdětných je hodně aktivní a zároveň nestálý a nevázaný: „*Dobrodružný, nestálý, akční, nezávazný, někdy až bohémský*“ (KP4). Dvakrát byl zmíněn také životní styl zaměřený na zaměstnání člověka anebo životní styl bohémský, materiální a sobecký: „*Volný, nezávazný, flexibilní, dovolené, užívání si, práce a za ní odměna, nevázanost na povinnosti domova, nevázanost bydlením ani časem*“ (KP10).

Tabulka 11: Trs 7 – Subjektivní názor komunikačních partnerek na dosaženou životní úroveň bezdětných párů a rodin s dětmi

Komunikační partnerky	Vyšší životní úroveň mají bezdětní	Vyšší životní úroveň mají rodiny s dětmi	Nemůžu posoudit
KP1	X		
KP2			X
KP3	X		
KP4	X		
KP5	X		
KP6			X
KP7			X
KP8	X		
KP9	X		
KP10		X	

(Vlastní výzkum, 2017)

Sociální pracovnice ve většině případů uvádí, že vyšší životní úrovně dosahují bezdětné páry. Ukazuje to i tabulka 11, kde vidíme, že se takto vyjádřilo šest z deseti komunikač-

ních partnerek: „Ve většině případů bezdětný pár, protože ekonomika státu není nakloněna rodinám s dětmi a mnoho domácností tím, že se rozhodnou mít děti, spadnou velmi jak finančně, tak i sociálním statusem“ (KP5). Tři z mnou oslovených sociálních pracovníků, ale na tuto otázku nedokázaly jednoznačně odpovědět: „To je strašně individuální, záleží na tom, jakou mají ti partneři práci, kolik peněz vydělávají. Nemyslím si, že by bezdětní nutně museli mít vyšší životní úroveň než rodiny, kde děti jsou. Když zase vezmu jako příklad svou sestru, tak znám rodiny, které jsou na tom finančně mnohem lépe než ona i když mají třeba i tři děti“ (KP2). Pouze jedna se u této otázky vyjádřila ve prospěch rodin s dětmi: „Myslím si, že vyšší životní úrovně dosahují rodiny s dětmi“ (KP10).

Tabulka 12: Trs 8 - Dobrovolná bezdětnost jako fenomén poslední doby

Komunikační partnerky	Dobrovolná bezdětnost je v současnosti vyšší než v minulosti	Dobrovolná bezdětnost je v současnosti nižší než v minulosti	Dobrovolná bezdětnost se vyskytuje stejně v současnosti, jako se vyskytovala v minulosti
KP1	X		
KP2	X		
KP3	X		
KP4	X		
KP5			X
KP6	X		
KP7	X		
KP8	X		
KP9	X		
KP10	X		

(Vlastní výzkum 2017)

Naprostá většina oslovených sociálních pracovníků považuje dobrovolnou bezdětnost spíše jako jev, který se více vyskytuje v současné moderní společnosti, což dokazuje i tabulka 12. „Těžko říct, ale převážně si myslím, že ano. Společnost už tolik nekritizuje rozhodnutí o bezdětnosti a také díky pokroku zdravotnictví - myslím například antikoncepci, umělé přerušování těhotenství - , které dává páru naprostou svobodu v rozhodování o tom, jestli dítě mít chce či nikoli“ (KP3). „Ano, protože dnešní doba je více úspěšnější než to bylo dřív a ženy se chtějí také prosadit po pracovní stránce. Zvětšil se důraz na feminismus“ (KP4). Pouze jedna komunikační partnerka se k této otázce vyjádřila

negativně: „Není, jen se na něj nyní více soustředí zájem. Objevuje se ale více párů, které mají problémy s počtem vlastní rodiny“ (KP5).

5 Diskuse

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký názor mají sociální pracovníci na dobrovolně bezdětná partnerství a na důvody, které v současné době k dobrovolné bezdětnosti vedou. Pro dosažení tohoto cíle byly utvořeny dvě výzkumné otázky. První výzkumná otázka se zaměřovala na to, jak ovlivňuje pracovní postavení člověka dobrovolnou bezdětnost z pohledu sociálního pracovníka. Druhá výzkumná otázka se zabývala vlivem životního stylu na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti z pohledu sociálního pracovníka. Pro zodpovězení výzkumných otázek bakalářské práce byla stanovena kvalitativní výzkumná strategie. Základní použitou metodou je metoda dotazování, technika strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Výzkumný soubor tvořilo deset sociálních pracovníků.

Výzkum ukázal, že méně jak polovina oslovených sociálních pracovníků se s dobrovolnou bezdětností vůbec nikdy nesetkala a jejich odpovědi tedy vycházely čistě z jejich domněnek. Tři sociální pracovníce z výzkumného souboru se s dobrovolně bezdětnými setkaly na svých bývalých pracovištích a zbylé tři sociální pracovníce mají s dobrovolně bezdětnými zkušenost z osobního života, přičemž u dvou se dobrovolně bezdětnými stali přímo jejich sourozenci.

V teoretické části práce jsem se zabývala i příčinami, které vedou k dobrovolné bezdětnosti. Všeobecně to jsou příčiny populační, zdravotní, filozofické, upřednostnění osobního vývoje a prostoru, specifického životního stylu nebo absence touhy si dítě pořídit.

Z výzkumu vyplynulo, že sociální pracovníce za nejčastější důvody, které k dobrovolné bezdětnosti vedou, považují zdravotní stav partnerů, jejich zaměstnání a finanční situaci. Méně zmiňovanými příčinami jsou pak pocit svobody, cestování, strach z odpovědnosti nebo z role rodiče a neschopnost přijmout dítě adoptované nebo osvojené.

Dále mě zajímal vliv dosaženého vzdělání na dobrovolnou bezdětnost. Je zajímavé, že většina komunikačních partnerek uvádí, že vzdělání na dobrovolnou bezdětnost vliv nemá, ale následně za dobrovolně bezdětné označily jedince s vyšším dosaženým vzděláním.

Dobrovolná bezdětnost je podle dostupné literatury opravdu více patrná u vysokoškolsky vzdělaných žen, nežli u žen se středním vzděláním (Hašková, 2009). Hašková ve své knize uvádí, že ve věku mezi 25. - 29. rokem je bezdětná každá pátá vysokoškolačka, ale pouze 8% všech žen se středním vzděláním, které jsou ve stejném věku (2009). Zřejmě je to dáno i tím, že čím vyššího vzdělání je dosaženo, tím se opožděje vstup na trh práce, což způsobuje i pozdější dosáhnutí ekonomické nezávislosti (Hašková, 2009).

Většina komunikačních partnerek se shodla na tom, že pracovní postavení ženy v současné době má jednoznačný vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti.

Tento jev můžeme chápat tak, že mít dítě znamená pro ženu obětovanou příležitost na trhu práce (Šlechtová, 2008). Dočasně totiž musí své zaměstnání opustit a veškerý svůj čas a energii investovat do péče o dítě (Hašková, 2006). Žena tím, že byť jen dočasně zaměstnání opustí, ztrácí i kvalifikaci, pro jejíž udržení je potřeba aktivně se zabývat o vývoj ve své profesi, což se s péčí o jedno nebo více malých dětí dá těžko skloubit (Piernerová, 2004). I proto se mnoho žen rozhodne nejprve dosáhnout určitého profesního cíle a až potom založit rodinu (Piernerová, 2004). Některé z nich mohou o založení rodiny ztratit zájem. Mezi povolání, které dobrovolně bezdětní nejčastěji vykonávají, sociální pracovnice řadí manažery, podnikatele, lékaře, jedince pracující v oblasti cestovního ruchu nebo zabývající se výzkumnou činností.

Ve výzkumu jsem dala prostor komunikačním partnerkám zhodnotit plnohodnotnost života dobrovolně bezdětných, kteří upřednostní své pracovní postavení před založením rodiny. Některé z nich na tuto otázku vůbec nechtěly odpovědět, protože se domnívají, že každý člověk má svůj vlastní žebříček hodnot a záleží na subjektivním pocitu každého jedince. Další sociální pracovnice zastávají názor, že život bez dětí nemůže být šťastný a plnohodnotný. Zbývající sociální pracovnice ale uvádí, že plnohodnotnost života nemusí mít s rodičovstvím nic společného a že i dobrovolně bezdětní mohou prožít spokojený život.

V dostupné literatuře se uvádí, že po roce 1989 v české společnosti postupně ubývá názorů na to, že posláním ženy je mít dítě (Hašková, 2009). I přesto, že 60% české veřejnosti považuje dítě stále za náplň života, tak 50% české veřejnosti uvádí, že život bez dětí nemusí být nutně prázdný (Hašková, 2009). Z toho je možné usoudit, že česká ve-

řejnost pomalu začíná zohledňovat potřebu jiné seberealizace než té rodinné, ale je při tomto hodnocení opatrnější (Hašková, 2009).

K dosažení výzkumného cíle pro mě bylo důležité zabývat se i životním stylem dobrovolně bezdětných. V odborné literatuře se poukazuje na rostoucí míru individualismu a na potřebu sebevyjádření jedinců ve společnosti (Hašková, 2009). Je kladen důraz na vlastní rozhodnutí oproti všeobecně uznávaným normám, které někomu mohou připadat svazující a omezující (Hašková, 2009). V tomto případě se za všeobecně uznávanou normu může považovat i mít dítě (Hašková, 2009). Dítě může být v procesu individualizace člověka vnímáno jako přítěžující faktor (Možný, 2002). Tím, že se někdo rozhodne pro dobrovolnou bezdětnost, se tedy zařadí do tzv. alternativního způsobu života (Duffková, 2007).

Na to, jak velký vliv má na dobrovolnou bezdětnost životní styl člověka, jsem se ptala i svých komunikačních partnerek. Většina dotazovaných sociálních pracovník se domnívá, že životní styl člověka má na dobrovolnou bezdětnost velký vliv. Životní styl dobrovolně bezdětných blíže charakterizují jako nestálý, nevázaný a někdy i nebezpečný (ve vztahu k cestování). Životní styl bezdětní jedinci také mohou uzpůsobovat vzhledem ke své kariéře a zaměstnání, kdy tráví většinu svého času v práci. Životní styl dobrovolně bezdětných dále komunikační partnerky popisují jako materiálně zaměřený, sobecký, sportovní ale i jako bohémský.

Proto jsem se v rozhovorech zaměřila i na otázku životní úrovně, neboli kdo podle sociálních pracovník dosahuje vyšší životní úrovně, zda bezdětní nebo rodiny s dětmi. Sociální pracovníce se ve většině případů vyjádřily ve prospěch dobrovolně bezdětných párů. Většina z nich tuto otázku životní úrovně hodnotila z materialistického hlediska a jejich odpovědi se tedy týkaly toho, že bezdětní mají pro sebe více finančních prostředků než rodiny, které je investují do dětí. Pouze jedna sociální pracovníce uvedla, že vyšší životní úrovně dosahují rodiny s dětmi. Zbylé sociální pracovníce nedokázaly jednoznačně odpovědět ve prospěch ani jedné strany. Osobně si myslím, že životní úroveň by neměla být hodnocena pouze na základě finančních prostředků, kterými dotyční disponují. Životní úroveň se dá podle mého názoru ukázat i na osobnosti člověka jako takového, na jeho zájmech a chování.

Poslední téma, na které jsem se v rozhovorech se sociálními pracovníci dotazovala, se týkalo jejich názoru na to, zda je dobrovolná bezdětnost fenoménem poslední doby

nebo zda si myslí, že se v takové míře vyskytovala vždy. Převážná část oslovených sociálních pracovníků se domnívá, že dobrovolná bezdětnost se ve větším měřítku vyskytuje v současné moderní společnosti. Jako hlavní příčinu vidí lepší postavení žen na trhu práce a také více dostupnou antikoncepci, která dává možnost volby rodičovství. Jediná komunikační partnerka se o dobrovolné bezdětnosti vyjádřila jako o jevu, který se vyskytuje v každé době stejně. Rozdíl vidí jen v tom, že se v současnosti o tomto jevu více hovoří.

Téma bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu vlastní zkušenosti s bezdětným párem z osobního života. Vím, s jakými reakcemi se potýkají od svého okolí, že jsou mnohdy za své rozhodnutí odsuzováni. Pro mě samotnou je to těžké pochopit, protože je znám a vím, že to jsou slušní lidé, kteří žijí spořádaným způsobem života. Jen si zvolili jinou životní cestu, jiné životní poslání, než většina. Jako studentku Zdravotně sociální fakulty mě zajímal názor sociálních pracovníků, abych dokázala utvořit pohled konkrétní skupiny lidí na danou problematiku.

Během prováděného výzkumu jsem byla překvapená, že se některé sociální pracovníce k danému tématu vůbec nechtěly vyjádřit. Většina sociálních pracovníků byla velmi vstřícná a ochotná na mé otázky odpovědět.

Věřím, že tato bakalářská práce může být přínosem pro odborníky v dané oblasti. Hlavní pozitivum spatřuji v autentičnosti výpovědí, ve kterých se promítá i osobní zkušenost s dobrovolně bezdětnými.

6 Závěr

Bakalářská práce se věnuje problematice dobrovolné bezdětnosti v současné společnosti a názorem sociálních pracovníků na ni. Hlavním cílem práce bylo zjistit názor sociálních pracovníků na příčiny, které k dobrovolné bezdětnosti vedou. Pro dosažení výzkumného cíle byly stanoveny dvě výzkumné otázky.

První výzkumná otázka se týkala vlivu pracovního postavení člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti z pohledu sociálního pracovníka. Výzkum ukázal, že pracovní postavení jedinců má podle oslovených sociálních pracovníků na dobrovolnou bezdětnost velký vliv a to zejména pracovní postavení ženy. Sociální pracovnice se domnívají, že ženy v současné době mají větší možnost se realizovat v pracovním prostředí, než tomu bylo dříve. S tím souvisí i odkládání rodičovství do pozdějšího věku nebo vzdání se role rodiče úplně. Některé z mnou oslovených sociálních pracovníků respektují, že zaměstnání může být pro někoho náplní života. Jiné však plnohodnotnost života vidí právě v péči o dítě.

Druhá výzkumná otázka měla za úkol zjistit, jak velký vliv má životní styl jedinců na jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti podle sociálních pracovníků. I zde se většina oslovených sociálních pracovníků shodla, že životní styl má na toto rozhodnutí velký vliv. Na základě provedeného výzkumu lze konstatovat, že většina oslovených sociálních pracovníků si myslí, že jedinci se stávají dobrovolně bezdětnými na základě upřednostnění svých vlastních potřeb, tužeb a životního standardu. Dítě může ohrozit jejich dosavadní životní styl ať už po stránce finanční, kdy budou muset část svých finančních prostředků věnovat na potřeby dítěte, ale i po stránce časové, kdy mají třeba časově náročnou práci nebo časově náročného koníčka a kvůli dítěti by se museli omezovat. Sociální pracovnice se také vyjádřily, že bezdětní dosahují obecně vyšší životní úrovně než rodiny s dětmi.

Myslím si, že vzhledem k mým možnostem se mi v bakalářské práci povedlo dostatečně zmapovat názory sociálních pracovníků na dobrovolnou bezdětnost a dosáhnout tak naplnění cíle práce.

Snažila jsem se poukázat na všechny důvody, které v současné době k dobrovolné bezdětnosti vedou a zjistit, zda jsou komplexně vnímány i sociálními pracovníky nebo zda je dobrovolná bezdětnost i jimi vnímána jako rozmar moderní doby. Sociální pra-

covníky jsem si zvolila právě z důvodu, že vykonávají pomáhající profesi, při které by měli vnímat problémy lidí, se kterými pracují a snažit se jim porozumět. Názory sociálních pracovníků, se kterými jsem měla možnost komunikovat, vnímám jako poměrně pokrokové, oproti těm, které jsem objevila v dostupné literatuře. Z výzkumu vyplývá, že většina z nich vnímá dobrovolnou bezdětnost jako životní strategii, kterou respektují a neodsuzují.

Věřím, že tato práce může posloužit jako podkladový materiál pro odborníky zabývající se dobrovolnou bezdětností, ale i pro širokou veřejnost, která by se o dané problematice chtěla dozvědět více. Myslím si, že dobrovolná bezdětnost bude čím dál více diskutovaným tématem vzhledem ke klesající porodnosti a obavě ze stárnutí populace. Proto se domnívám, že je důležité předložit, co možná nejvíce informací, které pomohou tuto problematiku pochopit.

7 Seznam literatury a zdrojů

- 1 BARTON, J., 2010. Nepřilít nic do proudu: zezelenání těhotného muže. In: JECHELÍNOVÁ, V., et al. *Být či nebýt otcem: O životě bez dětí*. Praha: Volvox Globator, s. 190-200. ISBN 978-80-7207-775-5.
- 2 BAYS, A., 2017. Perceptions, Emotions, and Behaviors toward Women Based on Parental Status [online]. *Sex Roles: A Journal of Research* [cit. 2017-04-07]. 76 (3-4), 138-155, doi: 10.1007/s11199-016-0655-5. Dostupné z: <https://www.scopus.com>
- 3 BENEŠOVSKÁ, J., 2009. *Zůstanu bezdětná. Protože to chci* [online]. maminka.cz [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: <http://www.maminka.cz/clanek/zustanu-bezdetna-protoze-to-chci>
- 4 BLACKSTONE, A., STEWART, M. D., 2012. Choosing to be childfree: Research on the decision not to parent [online]. *Sociology Compass* [cit. 2017-04-07]. 6 (9), 718-727, doi: 10.1111/j.1751-9020.2012.00496.x. Dostupné z: <https://www.scopus.com>
- 5 BLACKSTONE, A., STEWART, M. D., 2016. "There's More Thinking to Decide": How the Childfree Decide Not to Parent [online]. *Family Journal* [cit. 2017-04-07]. 24 (3), 296-303, doi: 10.1177/1066480716648676. Dostupné z: <https://www.scopus.com>
- 6 ČERVENKA, J., 2006. Vnímání kvality pracovního života po roce 1989 ve světle sociologického šetření. In: ČADOVÁ, N., PALEČEK, M. (eds.) *Jak je v Česku vnímaná práce*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 53-124. ISBN 80-7330-103-2.
- 7 DUFFKOVÁ, J., URBAN I., DUBSKÝ J., 2008. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 237 s. ISBN 978-80-7380-123-6.
- 8 FERTILEOVÁ, C., 2010. Vetřelec. In: BLAŽKOVÁ, J., et al., *Být či nebýt matkou: O životě bez dětí*. Praha: Volvox Globator, s. 235-246. ISBN 978-80-7207-774-8.
- 9 GOODY, J., 2006. *Proměny rodiny v evropské historii: historicko-antropologická esej*. Překlad Petra Diestlerová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 229 s. ISBN 80-710-6396-7.
- 10 HARTIGOVÁ, E., 2015. *Zdravé životní hodnoty* [online]. Zkola.cz [cit. 2015-12-18]. Dostupné z: <http://www.zkola.cz/zdz/temata/prevence/Stranky/Zdrave-zivotni-hodnoty.aspx>

- 11 HARVEY, P. R., 2008. *The Investigation of Voluntarily Childless Married Couples and Marital Satisfaction*. Edmond. Graduate work. University of Central Oklahoma.
- 12 HAŠKOVÁ, H., 2009. *Fenomén bezdětnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 240 s. ISBN 978-80-7419-020-9.
- 13 HAŠKOVÁ, H., POMAHAČOVÁ, J., 2006. *Rodičovství a bezdětnost ve vybraných časopisech pro ženy a pro muže*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 107 s. ISBN 80-7330-111-3.
- 14 HAŠKOVÁ, H., et al. 2006. Zkoumání bezdětnosti, jejího růstu a s ním souvisejících sociodemografických jevů v české společnosti v kontextu zemí střední a východní Evropy. In: ŠALAMOUNOVÁ, P., VÍZNEROVÁ, H., ZAMYKALOVÁ, L. *Fenomén bezdětnosti v sociologické a demografické perspektivě*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 22-54. ISBN 80-7330-092-3.
- 15 HEALEY, J., 2016. Rejecting reproduction: The National Organization for Non-Parents and childfree activism in 1970s America [online]. *Journal of Women's History* [cit. 2017-04-07]. 28 (1), 131-156, doi: 10.1353/jowh.2016.0008. Dostupné z: <https://www.scopus.com>
- 16 HENDL, J., 2012. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vydání. Praha: Portál. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.
- 17 KARÁSKOVÁ, I., et al., 2007. *Dobrovolně bezdětná: divné, nebo normální?* [online]. OnaDnes.cz [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://www.ona.idnes.cz/dobrovolne-bezdetna-divne-nebo-normalni-fdk-/vztahy-sex.aspx?c=A070402_102830_ona_vztahy_ves
- 18 KOLAŘÍK, M., et al. © 2009 – 2012. *Metodika poradenství* [online]. Metodika vztahového poradenství [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.metodikavp.webnode.cz/metodika/>
- 19 KOUCKÁ, P., 2013. *Dítě nechci. Nebo chci?* [online]. Psychologie.cz [cit. 2016-02-07]. Dostupné z: <https://www.psychologie.cz/dite-nehci-nebo-chci/>
- 20 KRATOCHVÍL, S., 2009. *Manželská a párová terapie*. Praha: Portál. 279 s. ISBN 978-80-7367-646-9
- 21 KUBÁTOVÁ, H., 2010. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada. 272 s. ISBN 978-80-247-2456-0.

- 22 KUNCOVÁ, M., 2012. *6 opravdu dobrých důvodů, proč nemít děti* [online]. Žena [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <https://www.zena.cz/rodina/6-opravdu-dobrych-duvodu-proc-nemit-deti/r~i:article:756725/?redirected=1491732647>
- 23 KYZLINKOVÁ, R., 2013. *Bezdětnost a rodiny s jedním dítětem: Analýza dat sociologického výběrového šetření „Životní a pracovní dráhy 2010“* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2017-01-09]. Dostupné z: http://www.soc.cas.cz/sites/default/files/soubory/kyzlnkova_2013_bezdetnost_jedinacci.pdf
- 24 LAUDER, S., 2015. Šťastní i bez dětí. *Respekt*. 26 (41), 44. ISSN 0862-6545.
- 25 MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- 26 MITROFANOVOVÁ, M., 2010. *Pro některé ženy jsou děti stejné tabu jako drogy nebo sebevražda* [online]. Novinky.cz [cit. 2016-11-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/deti/204555-pro-nektere-zeny-jsou-deti-stejne-tabu-jako-drogy-nebo-sebevrazda.html>
- 27 MORE, G., 2010. Kreativní cesta. In: PŘIBYLOVÁ, B., et al., *Být či nebyť otcem: O životě bez dětí*. Praha: Volvox Globator, s. 81-91. ISBN 978-80-7207-775-5.
- 28 MOŽNÝ, I., 2002. *Sociologie rodiny*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 250 s. ISBN 80-86429-05-9.
- 29 MOŽNÝ, I., 2008. *Rodina a společnost*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 323 s. ISBN 978-80-86429-87-8.
- 30 No Kidding!, 2010. *A Brief History of No Kidding!* [online]. Nokidding.net [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.nokidding.net/about.html>
- 31 No Kidding Czech – Dobrovolně bezdětní., 2017. In: Facebook [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://cs-cz.facebook.com/NoKiddingCzech/>
- 32 PETERSON, H., 2015. Fifty shades of freedom. Voluntary childlessness as women's ultimate liberation [online]. *Women's Studies International Forum* [cit. 2017-04-07]. 53, 182-191, doi: 10.1016/j.wsif.2014.10.017. Dostupné z: <https://www.scopus.com>
- 33 PIERNEROVÁ, D., 2004. Proč ženy nechtějí родit? *Zdraví*. 51(8), 39. ISSN 0139-5629.
- 34 PROTIVANSKÁ, L., 2014. *Nechci dítě! Jsem normální?* [online]. Kondice [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <http://www.kondice.cz/2014/07/nehci-dite-jsem-normalni/>

- 35 SOBOTKOVÁ, I., 2001. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál. 173 s. ISBN 80-717-8559-8.
- 36 ŠLECHTOVÁ, H., 2007. *Pozice a role dítěte v rodinné socializaci*. Brno - Paris. Dizertační práce. FSS MU.
- 37 ŠMERGLOVÁ, M., 2014. Děti? Ne, nic pro mě! *Květy*. 24 (25), 20. ISSN 0862-898X.
- 38 ŠVARŤÍČEK, R., et al., 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vydání. Praha: Portál. 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.
- 39 VAJSEJTLOVÁ, B., 2011. *Matky jsou laktičky a chodící dělohy, říkají příznivci no-kidding* [online]. OnaDnes.cz [cit. 2015-12-16]. Dostupné z: http://www.ona.idnes.cz/matky-jsou-lakticky-a-chodici-delohy-rikaji-priznivci-no-kidding-px1-/deti.aspx?c=A110407_143532_deti_job
- 40 VOJTÍŠEK, P., 2012. *Výzkumné metody: Metody a techniky výzkumu a jejich aplikace v absolventských pracích vyšších odborných škol*. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní. 54 s. ISBN 978-80-905109-3-7.
- 41 Wikipedie, © 2017. *Dobrovolná bezdětnost* [online]. Wikipedie otevřená encyklopedie [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: https://www.cs.wikipedia.org/wiki/Dobrovoln%C3%A1_bezd%C4%9Btnost

8 Seznam příloh a obrázků

8.1 Seznam příloh

- 1 Informovaný souhlas
- 2 Otázky kladené účastníkům výzkumu
- 3 Přepis rozhovorů s komunikačními partnerkami

8.2 Seznam obrázků

- 1 Vzdělanostní struktura bezdětných respondentů /respondentů s dětmi, podle věku

9 Seznam zkratek

- 1 NON
- 2 OSPOD

10 Přílohy

10.1 Příloha č. 1 – Informovaný souhlas

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Obor: Sociální práce ve veřejné správě

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu

Prohlašuji, že jsem byl/a seznámen/a s podstatou a účelem výzkumu, který je součástí bakalářské práce Veroniky Jirsové "Dobrovolně bezdětná partnerství". Jsem si vědom/a toho, že mohu od účasti na výzkumu kdykoli odstoupit. Moje účast je dobrovolná.

Výzkumník prohlašuje, že osobní údaje, které by mohly účastníka výzkumu identifikovat, nebudou nikomu předány a nebudou se vyskytovat v bakalářské práci ani jiných referencích. Osobní údaje a audionahrávky budou zničeny ihned po dosažení účelu výzkumu.

V _____ dne: _____

Podpis účastníka: _____

Podpis výzkumníka: _____

10.2 Příloha č. 2 – Otázky kladené účastníkům výzkumu

1. Kolik je Vám let?
2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
3. Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce?
4. Na jakých pracovištích jste působila?
5. Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí?
6. Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti?
 - A) Ano, setkala.
 - Kolik let bylo těmto jedincům?
 - Za jakým účelem Vás tento pár navštívil?
 - Jak probíhal poradenský proces s tímto párem?
 - K jakým závěrům jste během poradenského procesu dospěli?
 - B) Ne, nesetkala.
7. Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti?
8. Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů?
9. Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním?
10. Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti?
11. Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže?
12. Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost?

13. Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život?
14. Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost?
15. Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti?
16. Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní?
17. V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný?
18. Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč?
19. Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč?

10.3 Příloha č. 3 – Přepis rozhovorů s komunikačními partnerkami

Komunikační partnerka 1

Kolik je Vám let? „*Je mi 62 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Bakalářské v oboru sociální práce.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovnice? „*Celkem 37 roků.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Na sociálních dávkách a na sociálně právní ochraně.*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*32 roků.*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti?
„*Nesetkala.*“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Myslím, že většinou je to kvůli kariéře.*“

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? „*Ano.*“

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? „*Stoprocentně s vyšším vzděláním.*“

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Rozhodně ano.*“

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? „*Samozřejmě, že postavení ženy. Ani nevím, jak by to mohlo ovlivnit postavení muže.*“

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Myslím, že nejvíce se takto rozhodnou ženy, které se zabývají výzkumnou činností nebo nějaké manažerky a taky ty, které podnikají.*“

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? „*Podle jejich mínění ano, ale já si to nemyslím.*“

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Hlavně z vyšší a střední vrstvy.*“

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Řekla bych, že velký.*“

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? „*Asi spíše zdravý životní styl někdy až alternativní.*“

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? „*Myslím, že bezdětné páry mají snazší podmínky pro život v tom, že nejsou na děti vázáni, mohou si dělat, co považují za vhodné sami pro sebe, mohou zůstat déle v práci a budovat kariéru a tím získávat více finančních prostředků na to, aby se obklopili věcmi, které považují pro sebe za potřebné, nutné, které zvyšují jejich prestiž ve společenské vrstvě, do které se chtějí zařadit.*“

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? „*Tak jednoznačně bezdětní, protože všechny finanční prostředky věnují sobě.*“

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? „*Myslím, že dříve byla bezdětnost brána jako hendikep, ale dneska je to normální jev.*“

Komunikační partnerka 2

Kolik je Vám let? „*Je mi 28 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Vyšší odborná škola.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce? „*3 roky.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Jako sociální pracovníce pouze tady na OS-PODu.*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*3 roky.*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti?
„*Za svojí praxi na úřadě jsem se s takovým párem neseťkala, ale jestli bude stačit, když uvedu jako příklad svou sestru?*“

Kolik let je těmto jedincům? „*Sestře je 33 let a jejímu manželovi je 42.*“

Za jakým účelem Vás tento pár navštívil? -

Jak probíhal poradenský proces s tímto párem? „*Tak tady žádný poradenský proces neprobíhal, jen jsme o tom mluvili v rodinném kruhu. Ale oba dva jsou zastánci toho, že děti nechtějí.*“

K jakým závěrům jste dospěli? „*Dospěli jsme k tomu, že ačkoli my jako rodina to vnímáme jinak, tak oni si do toho nenechají mluvit a jsou pevně rozhodnutí. Nakonec jsme se s tím ale všichni tak nějak smířili a chápeme to, protože až po nějaké době jsme se dozvěděli, že je Pavel (pozn. manžel sestry) nemocný.*“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Myslím si, že mají tedy buď ty zdravotní problémy, nebo alespoň jeden z nich má zdravotní problémy, anebo že se tak upnou sami na sebe, že si vystačí sami a nikoho dalšího už nepotřebují.*“

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? „*Ne.*“

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? „*Tak logicky bych to asi viděla u těch více vzdělaných, kteří budují kariéru, ale přímo na toto rozhodnutí to asi až takový vliv nemá.*“

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Ano.*“

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? „*Pokud je žena více postavená tak si myslím, že to má větší vliv než postavení muže, protože i kdyby potom zůstal doma s dítětem muž tak stejně ta žena na nějaký čas z toho pracovního procesu vypadne a u některých povolání je to velmi složité.*“

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Myslím si, že to jsou lidé, kteří vykonávají hodně náročnou práci hlavně časově. Třeba primářka v nemocnici. Ale třeba moje sestra dělá účetní, což na její rozhodnutí o bezdětnosti nemá žádný vliv.*“

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? „*Tohle mi asi nepřísluší hodnotit. Ale pro mě děti znamenají budoucnost.*“

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Spíše z konzervativního.*“

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*To si myslím, že moc vliv nemá, protože i lidé co nemají moc peněz si děti udělají. Konec konců to třeba tady v práci vidím každý den.*“

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? „*Obecně bych řekla, že vysoký. Zaměřují se na hmotné věci, dovolené, kulturu a tak dále.*“

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? „*Tak ty rodiny kde jsou děti i když třeba nemají tolik peněz, tak jim ty hmotné věci tolik nechybí, protože si to vynahrazují láskou k dětem.*“

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? „*To je strašně individuální, záleží na tom, jakou mají ti partneři práci, kolik*

peněz vydělávají. Nemyslím si, že by bezdětní nutně museli mít vyšší životní úroveň než rodiny, kde děti jsou. Když zase vezmu jako příklad svou sestru, tak znám rodiny, které jsou na tom finančně mnohem lépe než ona i když mají třeba i tři děti.“

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? *„Ano a je to hlavně z důvodu, že se naskytují lepší pracovní pozice i pro ženy a více se vyskytují nemoci, které to ovlivňují.“*

Komunikační partnerka 3

Kolik je Vám let? „*Je mi 32 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Magisterské.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce? „*Letos v květnu to bude 5 let.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Nejdřív jsem při studiu pracovala jako asistentka pedagoga v centru pro děti s mentálním a kombinovaným postižením, potom jsem nastoupila do občanské poradny jako sociální pracovníce a nyní pracuji na oddělení sociálně právní ochrany dětí.*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*Teprve jeden rok, ale myslím, že jsem toho zažila na tak krátkou dobu poměrně dost.*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti? „*Ano, ale to se stalo, ještě když jsem byla v poradně.*“

Kolik let je těmto jedincům? „*Ženě bylo 35 a muž ten byl starší, tomu bylo 58let.*“

Za jakým účelem Vás tento pár navštívil? „*Jednalo se o to, že jejich vztah procházel krizí, protože toužili po dítěti, ale zdravotní stav ženy jim to neumožňoval. Navštívili mě, protože se rozhodovali, zda adoptovat dítě či ne a po mně chtěli nějaké informace o tom, co to obnáší.*“

Jak probíhal poradenský proces s tímto párem? „*Nejprve mě kontaktovala žena telefonicky a domluvily jsme se na osobní schůzce. Na osobní schůzku dorazili oba partneři a seznámili mě se svým problémem. Řekli mi, co je trápí, jak dlouho se společně o dítě snažili, o podstoupení umělého oplodnění, které se psychicky podepsalo na obou z nich, více však na ženě. Kolik do tohoto procesu vložili také finančních prostředků. Nakonec ale ženě byla diagnostikovaná úplná neplodnost. I přesto partneři chtěli zůstat spolu a jako poslední možnost viděli adopci. Za mnou přišli hlavně proto, abych jim poskytla informace o průběhu adopce. Proběhlo dalších několik osobních schůzek, na kterých jsem je podrobně seznámila se všemi aspekty adopce a společně jsme na toto téma i diskutovali.*“

K jakým závěrům jste dospěli? „*Partneři se společně shodli, že kvůli psychickému stavu ženy bude lepší od adopce upustit, protože na tom opravdu nebyla nejlépe a další*

zátěž a stres spojený s procesem adopce by jí mohl ještě přitížit. Těch důvodů tam bylo samozřejmě víc, ale tenhle byl asi nejdůležitější. Ale také si nebyli jistí, zda by byli schopni plně přijmout cizí dítě. Od té doby jsem s nimi v kontaktu nebyla, ale troufám si říct, že u rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti zůstali. Ke konci našich schůzek mi s tím připadali naprosto smíření. Hlavně na nich bylo vidět, že se mají opravdu upřímně rádi.“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti?

„I vzhledem k této mé zkušenosti myslím, že hlavně zdravotní ať už psychické nebo biologické. Ale můžou mít i finanční důvody. Třeba se bojí, že by dítě neuživili, anebo že by dítě ohrozilo jejich dosavadní životní standard.“

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? *„To si myslím, že určitě ano.“*

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? *„Určitě s vyšším.“*

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? *„I tady musím říct, že ano.“*

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? *„Ženy. Jednoznačně.“*

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? *„Práci mohou vykonávat různou, ale vzhledem k mým zkušenostem se jedná spíše o ženy ve vyšším postavení, které i věku 35let a výše děti stále nemají. Svůj život hodně podřizují kariéře.“*

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? *„To je hodně subjektivní. Pro každého znamená pojem plnohodnotný život něco jiného a já toto nechci soudit.“*

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? *„Podle mě je to opět různé a nechci nikoho škatulkovat. Osobně si myslím, že člověk, který se rozhodne dobrovolně nemít dítě, může být z jakéhokoli sociálního prostředí.“*

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „Řekla bych, že životní styl může hodně ovlivnit rozhodnutí pro dobrovolnou bezdětnost.“

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? „Dle mého názoru upřednostňují sebe a své materiální potřeby.“

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? „U rodin s dětmi je na prvním místě právě dítě, kdy se mění preference rodičů od sebe samých k dítěti a jeho potřebám. Bezdětné páry toto řešit nemusí a na první místo dávají sami sebe, svou kariéru a své potřeby.“

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? „Toto je opět velmi individuální, ale obecně asi bezdětní, protože jak už jsem zmínila u předchozích otázek, nemají odpovědnost za nikoho dalšího než za sebe. Nevím, jestli jsem se teď vyjádřila dobře. Myslím tím, že peníze, které si vydělají, utratí za věci nebo i za zážitky jen pro sebe a nemusí řešit, že mají třeba dvě děti, které musí také finančně zabezpečit.“

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? „Těžko říct, ale převážně si myslím, že ano. Společnost už tolik nekritizuje rozhodnutí o bezdětnosti a také díky pokroku zdravotnictví - myslím například antikoncepci, umělé přerušování těhotenství - , které dává páru naprostou svobodu v rozhodování o tom, jestli dítě mít chce či nikoli.“

Komunikační partnerka 4

Kolik je Vám let? „*Je mi 45 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Mám bakaláře.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce? „*Asi 17 let.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Hned po škole jsem dělala na podatelně městského úřadu, ale to bylo jen jeden rok. Ta práce mi nic nepřinášela. Chtěla jsem najít práci, kde budu s klienty řešit problémy osobně. Shodou okolností se zrovna v tu dobu uvolnilo místo sociální pracovníce u nás ve středisku výchovné péče pro děti a mládež a tam jsem byla 11 let. Tam jsem vlastně několikrát přišla do styku i s pracovníci a dnešními kolegyněmi tady z OSPODu. A pak když šla jedna z nich do důchodu, dostala jsem nabídku nastoupit sem.*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*Ted už to bude 5 let*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti? „*Setkala, ještě když jsem pracovala ve středisku. S některými dětmi, se kterými jsme tam pracovali, jsem měla opravdu hezký vztah a chodily se tam za námi podívat jen tak na návštěvu i když už dosáhly plnoletosti a měly svůj život. A právě jedna holčička, která tam za námi chodila často, jmenovala se Adriana, řešila takovýhle problém.*“

Kolik let je těmto jedincům? „*Adrianě bylo tenkrát 22 a tomu jejímu klukovi myslím 24, takže byli ještě hodně mladí.*“

Za jakým účelem Vás tento pár navštívil? „*Adriana měla už od malička psychické problémy, protože měla s její matkou strašně komplikovaný vztah a celkově v té jejich rodině to nebylo jednoduché. No a rozhodla se, že sama žádné děti mít nechce, ale ten její přítel chtěl.*“

Jak probíhal poradenský proces s tímto párem? „*No upřímně bych to poradenským procesem nenazvala. Bavily jsme se jako dvě kamarádky. A ten její přítel, toho jsem viděla tak dvakrát, ten se se mnou ani bavit moc nechtěl. Hodně mi vyprávěla o tom, jak to bylo u nich doma a o všech důvodech proč děti mít nechce. A to jsme si tak rozebíraly a mluvily o tom. Víím, že jsem jí tenkrát doporučovala nějaké poradny*

a i jednu psycholožku, kde by jí asi spíš poradili než já. Každopádně co vím, protože mi ještě občas napiše, tak s tím klukem už není. Vlastně teď asi nemá nikoho. Ale svůj názor na to, že děti nechce, nezměnila. Tak jí držím palce, ať si k sobě najde někoho kdo to má v tomhle stejně jako ona.“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? *„Tak někdo může mít strach, že se o to dítě nebude moci postarat třeba, co se týká financí. Ale může to mít i zdravotní důvody, psychické.“*

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? *„Myslím, že ani moc ne.“*

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? *„Ale tak je pravda, co třeba vnímám ve svém okolí, třeba na třídních srazech, tak ze spolužaček na střední škole je asi jen jedna, co vím, že nemá děti, ale nevím z jakého důvodu. Když se sejdu s kamarádkami z vysoké, tak tam jich je určitě víc. Takže asi spíše s vyšším.“*

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? *„Může, ale nemusí.“*

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? *„Muže.“*

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? *„Nějaká práce, kde třeba často musí odjíždět z domova a jezdit na služební cesty. Na rodinu už by nebyl čas.“*

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? *„Ne. Podle mě práce není všechno.“*

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? *„Myslím, že to jsou spíše ti bohatší. Vyšší a střední vrstva.“*

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? *„Určitě velký.“*

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? „Dobrodružný, nestálý, akční, nezávazný, někdy až bohémský.“

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? „Rodiče s dětmi nemají tolik volného času, energie, peněz, nežijí pro sebe, ale žijí pro děti.“

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? „Bezdětní, protože mají víc času na soustředění se pouze na sebe. Ale spíš si říkám, jestli je to tak i když zestárnou. Protože kdo se o ně postará, až sami nebudou moct?“

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? „Ano, protože dnešní doba je více úspěšnější než to bylo dřív a ženy se chtějí také prosadit po pracovní stránce. Zvětšil se důraz na feminismus.“

Komunikační partnerka 5

Kolik je Vám let? „*Je mi 28 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Magisterské.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce? „*2 roky.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Předtím jsem byla učitelka 2. stupně ZŠ a teď jsem tady (pozn. OSPOD).*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*2 roky jsem jako terénní sociální pracovníce a pracuji s rodinami s dětmi.*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti?
„*Ne ne, nesetkala.*“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Myslím, že nemohou mít vlastní děti a nechtějí přijmout cizí dítě, nebo mají životní styl, do kterého dítě nezapadá. Dalšími důvody může být kariéra a ekonomická situace. Také můžou žít jako „mingles“ (pozn. Člověk, který je mingle, žije sice ve vztahu s partnerem, ale nebydlí s ním. Výraz pochází z anglického "married but single" - vdaná/ženatý, ale svobodná/ý.).*“

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? „*Ano, má.*“

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? „*Myslím, že se tak rozhodnou spíš lidé s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním, lidé se základní školou nebo ze sociálně slabých rodin toto vůbec neřeší.*“

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Ano.*“

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? „*Více ženy.*“

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Střední až vysoký management.*“

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? „*Ano vedou. Naopak si myslím, že děti by v jejich rodině nebyly šťastné, protože by jim rodiče kompenzovali penězi čas, který by jim nebyli schopni věnovat.*“

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*To může být různé. Mohou být z klasických rodin, vyšší střední třídy, vyšší třídy.*“

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*To bych řekla, že má velký vliv.*“

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? „*Cestují a plně naplňují své touhy a potřeby, jsou velmi aktivní*“

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? „*Úplně ve všem, jsou to životní styly naprosto odlišné. Rodiny s dětmi naplňují hlavně potřeby dětí, které jim upravují životní styl. Mluvím samozřejmě o běžných rodinách, kde se neřeší žádné patologické jednání.*“

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? „*Ve většině případů bezdětný pár, protože ekonomika státu není nakloněna rodinám s dětmi a mnoho domácností tím, že se rozhodnou mít děti, spadnou velmi jak finančně, tak i sociálním statusem.*“

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? „*Není, jen se na něj nyní více soustředí zájem. Objevuje se ale více párů, které mají problémy s početím vlastní rodiny.*“

Komunikační partnerka 6

Kolik je Vám let? „*Je mi 53 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Bakalářské.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce? „*29 let.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Ještě na správě sociálního zabezpečení.*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*26 let.*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti?
„*Nevím o nikom takovém.*“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Tak může to být proto, že chtějí hodně cestovat a to s malými dětmi zas tak moc nejde. Jsou v podstatě svobodní, nezávislí.*“

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? „*Ne, je to spíše otázkou priorit.*“

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? „*Opravdu si myslím, že to v tomto případě není důležité.*“

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*To ano.*“

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? „*Ženy.*“

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Tak jsou to třeba modelky, podnikatelky, manažerky. Nevím, prostě hodně úspěšné ženy.*“

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? „*Pokud je to jejich vlastní svobodné rozhodnutí, tak ano. Pokud by je k tomu donutil třeba ten druhý partner, tak si myslím, že ten vztah by nevydržel.*“

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? *„Nemyslím si, že by záleželo na prostředí, ze kterého člověk pochází.“*

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? *„To si troufám tvrdit, že velký.“*

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? *„Tak viděla bych to na ty kariéristy, cestovatele a i sportovce. Takže jejich život může být hodně uspěchaný, nestálý, někdy i nebezpečný a hlavně jsou časově hodně vytížení.“*

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? *„Myslím, že hlavní rozdíl je v tom, že rodiny s dětmi mají tu vztahovou síť mezi jednotlivými členy pevnější. Tím myslím, že oni si musí důvěřovat, musí se na sebe stoprocentně spolehnout a taky vědí, že mají za sebe navzájem zodpovědnost. Řekla bych, že rodina dokáže dát životu úplně jiný směr. Určitě je to o té zodpovědnosti.“*

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? *„Myslím si, že pro vyšší životní úrovně používá každý svá osobní měřítká. Nemůžu to tedy posoudit.“*

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? *„Vzhledem k snadno dostupné antikoncepci ano.“*

Komunikační partnerka 7

Kolik je Vám let? „*Je mi 34 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Vysokoškolské. Jsem magistra v oboru sociální práce.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce? „*8 let.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Jenom tady na odboru sociálních věcí a zdravotnictví, samostatný odbor sociálně právní ochrany dětí nemáme.*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*8 let.*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti?
„*Zatím jsem se v práci s nikým takovým nesešla. V osobním životě mám jednu bezdětnou kamarádku, ale s tou jsem se poznala poměrně nedávno a tuto otázku už měla dávno předtím vyřešenou a moc jsme to nerozebíraly.*“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Můžou mít spoustu různých důvodů, ale já myslím, že se obávají odpovědnosti nebo jsou hodně pracovní vytížení, ale v poslední době se hodně řeší otázka neplodnosti.*“

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? „*Do určité míry si myslím, že ano, ale spíš bych řekla, že je to více o pracovním postavení. Dobrou a dobře placenou práci může mít i člověk se základním vzděláním, spíše záleží na jeho schopnostech.*“

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? „*Řekla bych, že to opravdu nemá vliv.*“

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Ano, to je z mého pohledu v současné době rozhodující.*“

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? „*Domnívám se, že určitě ženy.*“

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Třeba ti, co pracují v cestovním ruchu a nebo jako profesionální sportovci.*“

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? „Ano, proč by ne. Každého v životě naplňuje něco jiného a nemusí to být nutně rodičovství.“

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „Řekla bych, že právě ti, co pocházejí z prostředí, kde se mohly upřednostňovat jiné hodnoty než rodina samotná. Mohou to být třeba materialisticky založené rodiny, kterým záleží mnohem víc na tom, jak působí na své okolí.“

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „Předpokládám, že i to může hodně ovlivnit takové rozhodnutí.“

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? „Hodně aktivní, určitě musí mít hodně činností, v kterých by jim děti mohly nějakým způsobem překážet.“

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? „Tak jsou to ty priority v životě každého člověka. Ten, kdo má děti musí umět plánovat i svůj volný čas. Ten kdo ty děti nemá, může svůj volný čas trávit jen na základě svých vlastních potřeb a přání.“

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? „O bezdětném životě se pár rozhodl dobrovolně, své životy prožívají spokojeně stejně jako rodiny s dětmi. Myslím, že jde o subjektivní vnímání každého člověka a nejde někomu přiřknout vyšší nebo nižší životní úroveň.“

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? „Ano, protože se kladou vyšší nároky na vzdělání a pracovní postavení. K dobrovolné bezdětnosti se také může pár rozhodnout na základě neplodnosti jednoho z nich. Spousta párů není ochotná přijmout adoptované či osvojené dítě.“

Komunikační partnerka 8

Kolik je Vám let? „*Je mi 59 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Vysokoškolské. Bakalář.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce? „*22 let.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Nejdříve na sociálních dávkách a poté na OSPODu.*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*15 let.*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti?
„*V práci ne, ale můj mladší bratr se ženou svoje děti nemají.*“

Kolik let bylo těmto jedincům? „*Jemu je 49let a jí 32. On žil vždycky jako starý mládenec a potom když se chtěl usadit, tak si našel mladší ženu. Ta z počátku děti ještě chtěla, ale bratr ne, protože už si připadal starý. Vždycky říkal, že nechce, aby vedle svého dítěte vypadal spíš jako jeho dědeček než jako tatínek. Je to asi 3 roky, co kvůli tomu navštívili poradnu. Já jim do toho zasahovat nechtěla. Ale bratr si trval na svém a jeho žena se s tím svým způsobem smířila. Ale vím, že prostřednictvím adopce na dálku posílá peníze kloučkovi z Indie. Říkala mi, že i když nebude mít vlastní děti, tak může pomoci jinému dítěti k lepší budoucnosti.*“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Určitě v dnešní době můžou hrát velkou roli finanční důvody. Dále třeba rodinná anamnéza, kdy se dotyční bojí, že by se jim narodilo nemocné dítě. Nebo se nechtějí vzdát své svobody. Ale mnozí také mohou upřednostnit kariéru. Problém je když je pro ně několik let práce na prvním místě a pak si řeknou, že už by mít děti mohli, ale už to nejde.*“

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? „*Myslím si, že ne.*“

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? „*Tak spíš asi ty s tím vyšším, právě kvůli tomu, že můžou mít lepší práci, je tu větší možnost mít úspěšný profesní život.*“

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Ano, to si myslím, že má poměrně velký vliv.*“

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? „*Co se týká pracovního postavení, tak to více ovlivňuje žena.*“

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Jsou to podle mě vysoce postavení lidé nebo lidé, kteří kvůli zaměstnání hodně cestují, pracují nějakou část týdne v zahraničí. A pak nějaká časově náročná práce. Třeba řídicí pracovníci firem a podobně.*“

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? „*Ano můžou.*“

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Tak třeba lidé ze sociálně slabšího prostředí se takto můžou rozhodnout z obavy, že by se o dítě nedokázali postarat. Ale i lidé, co jsou na tom lépe se mohou bát, že by dítě ohrozilo jejich životní standard. Každý rok v září vidím v televizi reportáž o tom, co stojí vypravit dítě jen do první třídy a na někoho to může působit. Ale neřekla bych, že je nějaké sociální prostředí tímhle specifické.*“

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Určitě nějaký vliv to má, ale myslím si, že ne nijak zásadní.*“

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? „*Možná takový volno-myšlenkářský až bohémský. Ale asi jak kdo.*“

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? „*Životní styl nemusí být až tak rozdílný, protože všichni musíme chodit do práce, máme nějaké povinnosti, ale rozdíl bych viděla v trávení volného času. Přece jen s dětmi si nemůžete dělat úplně co chcete.*“

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? „*Asi bezdětní, protože mají více finančních prostředků, nemají výdaje za dítě.*“

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? „*Dřív to bylo nastavené tak, že kdo neměl dítě*

tak byl společností odsuzován. Dnes bych řekla, že se o tom více mluví a většina lidí už pro to má pochopení.“

Komunikační partnerka 9

Kolik je Vám let? „*Je mi 35 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Vysokoškolské. Magisterské.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce? „*8 let.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Jen OSPOD.*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*8 let.*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti?
„*Nesetkala.*“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti?
„*Tak může to být z důvodu kariérního růstu nebo dotyční nemají vztah k dětem. Někdo se může bát té role rodiče.*“

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? „*Řekla bych, že ne.*“

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? „*Myslím si, že to na to vliv nemá. Rozhodnutí je individuální.*“

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Ano. Pokud má jeden z páru nebo dokonce oba dva dobré postavení, které je finančně dobře ohodnoceno a musí v práci trávit většinu času těžko se rozhodnou založit rodinu. Pokud se samozřejmě nechtějí práce vzdát.*“

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? „*Tady si myslím, že to je 50 na 50.*“

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „*Lidé s vyšším postavením, například manažeři.*“

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? „*Nevedou. Dokud je práce naplňuje tak jsou možná spokojeni. V pozdějším věku se ale musí cítit osaměle.*“

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? *„Myslím si, že na sociálním prostředí nezáleží. Jde hlavně o člověka jako osobnost, jak se cítí být připravený na rodinný život.“*

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? *„Asi velký.“*

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? *„Žijí tak, aby jim nikdo nenaboural jejich vlastní cíle. Do určité míry sobecky.“*

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? *„Bezdětní nejsou naplněni láskou. Soustředí se spíše na sebe. Rodina s dětmi se sice soustředí na uspokojení přání dětí, ale vazby mezi členy rodiny jsou mnohem pevnější a vřelejší.“*

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? *„Podle mého názoru vyšší životní úrovně dosahují bezdětní lidé. S ohledem na to materialistické hledisko. Vkládají finance jen do své nebo partnerovy osoby. Kdežto rodiny s dětmi mají větší finanční výdaje než osoby bez dětí.“*

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? *„Ano, vyskytuje. Jelikož mladí lidé většinou koukají jen na svojí kariéru. Myslí si, že s dítětem by nedosáhli vyššího postu v práci.“*

Komunikační partnerka 10

Kolik je Vám let? „*Je mi 47 let.*“

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? „*Střední škola s maturitou.*“

Jak dlouho pracujete jako sociální pracovníce? „*5 let.*“

Na jakých pracovištích jste působila? „*Městská charita, Sociální rehabilitace Tolerance, Ospod.*“

Jak dlouho pracujete na odboru sociálně právní ochrany dětí? „*1 rok.*“

Setkala jste se ve své praxi s párem, který se rozhodl, že nechce mít žádné děti?
„*Ano.*“

Kolik let je těmto jedincům? „*50 let.*“

Za jakým účelem Vás tento pár navštívil? „*Bylo to v rámci Sociální rehabilitace.*“

Jak probíhal poradenský proces s tímto párem? „*Dle sociálních standardů.*“

K jakým závěrům jste dospěli? „*Že moje práce je užitečná, protože je spousta lidí, kteří si neumí vyřídit například práci, příspěvky, bydlení, atd.*“

Jaké důvody mají podle Vás páry k rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti?
„*Z mé praxe byly důvody u těchto lidí především zdravotní, ať už lidé na antidepresivech nebo mentálně postižení, nebo lidé, kteří prostě logicky usoudili, že jsou sociálně slabší a mít děti nebudou, protože by jim nemohli poskytnout základní životní potřeby.*“

Myslíte si, že má na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti vliv dosažené vzdělání partnerů/manželů? „*Podle mého názoru tohle vůbec nehraje roli. Možná s přihlédnutím na vzdělání s ohledem na výši příjmů.*“

Rozhodnou se podle Vás k dobrovolné bezdětnosti spíše páry s nižším nebo vyšším dosaženým vzděláním? „*Tím pádem s vyšším.*“

Myslíte si, že pracovní postavení páru může ovlivnit jejich rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „*Ano, je spousta lidí, kteří děti nechtějí a chtějí si budovat kariéru v práci a vzdělávat se.*“

Myslíte si, že v tomto případě má vliv na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti páru více pracovní postavení ženy nebo muže? „Ženy.“

Jakou práci podle Vás nejčastěji vykonávají jedinci z párů, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „Můžou to být manažeři, podnikatelé, lékaři.“

Myslíte si, že páry, které upřednostní pracovní postavení před rodičovstvím, vedou plnohodnotný život? „To je na individuálním posouzení, každému vyhovuje něco jiného. Nikomu nelze utvářet jeho názor na bezdětnost a na to, zda tím, že nemá děti, žije plnohodnotný život. Dle mého názoru a praxe většina lidí děti chce, je to pro ně naplnění. Jsou ale lidé, kteří se rozhodnou pro bezdětnost ze zdravotních důvodů a zde to beru jako dobrou volbu, protože takový člověk má co dělat sám se sebou a nepotřebuje se ještě trápit s možnou genetikou a dalšími vlivy.“

Z jakého sociálního prostředí podle Vás nejčastěji pocházejí jedinci, kteří se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost? „Z dobře zabezpečených vrstev lidí, těch bohatších a vzdělanějších. Většinou sociálně slabší skupiny lidí mají děti a hlavně více dětí.“

Jak velký vliv má podle Vašeho názoru životní styl člověka na rozhodnutí o dobrovolné bezdětnosti? „Velký, protože náš životní styl přímo ovlivňuje naše děti. Přebírají si z něj mnohé ať už dobré či špatné.“

Jaký životní styl podle Vás preferují dobrovolně bezdětní? „Volný, nezávazný, flexibilní, dovolené, užívání si, práce a za ní odměna, nevázanost na povinnosti domova, nevázanost bydlením ani časem.“

V čem si myslíte, že je životní styl bezdětných a rodin s dětmi rozdílný? „Rozdíl vidím především v tom, že rodiny s dětmi mají životní styl jednodušší, řídí se určitými společenskými pravidly jako výchova dítěte, docházka do školy. To ovlivní jejich život, čas, každý den, finance atd. Ale jsou psychicky vyrovnanější a jejich život je rozhodně bohatší. Rodiny bez dětí žijí rozmanitým životem, nemusí se na nic ohlížet, takové páry ale mnohdy končí své vztahy rozvodem či rozchodem.“

Kdo (bezdětní/rodiny s dětmi) dle Vašeho názoru dosahuje vyšší životní úrovně a proč? „Myslím si, že vyšší životní úrovně dosahují rodiny s dětmi.“

Myslíte si, že dobrovolná bezdětnost je jevem, který se vyskytuje v současné moderní době více než v minulosti a proč? „Určitě se vyskytuje více a to hlavně kvůli

zvyšujícím se finančním nárokům dnešní doby a také kvůli strachu z nemoci u dětí, postiženosti. Dále ze strachu ze zvládnutí péče o dítě jako takové, problémy s bydlením u mladých rodin atd.“